



Folketingets Ombudsmands beretning

2012









Folketingets Ombudsmand
Gammeltorv 22
1457 København K

Publikationen kan købes hos:
Rosendahls-Schultz Distribution,
der har beretningen i kommission:

Rosendahls-Schultz Distribution
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Tlf. 43 22 73 00
E-mail: distribution@rosendahls.dk

Beretningen kan hentes på ombudsmandens hjemmeside:
www.ombudsmanden.dk

Oplag: 2.000 eksemplarer
Sat med Adobe Caslon Pro/Scene Std
Trykt hos Rosendahls-Schultz Grafisk, København
Printed in Denmark 2013

Grafisk design
enteneller a/s

Fotograf
Thomas Fryd

ISSN 1902-0120

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	7
2012 i ombudsmandsinstitutionen af Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen	10
Organisationsplan	22
Almen afdeling	24
1. kontor	26
2. kontor	28
Tilsynsafdelingen	30
4. kontor	32
5. kontor	34
Børnekontoret	36
Retssikkerhed i sager om socialt bedrageri af kontorchef Karsten Loiborg, 5. kontor, og specialkonsulent Christian Ougaard, almen afdeling	40
Sagen om Henrik Sass Larsen – jura og politik i ombudsmandens verden af Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen	50
Et børnekontor bliver til af kontorchef Bente Mundt, børnekontoret	58
Anbragte unges rettigheder af afdelingschef Morten Engberg, tilsynsafdelingen	66
Statistik	75
BILAG	
A. Budget 2012	97
B. Oversigt over de udtagne sager mv.	101

TIL FOLKETINGET

Efter bestemmelsen i ombudsmandslovens § 11, stk. 1 (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013) afgiver ombudsmanden en årlig beretning til Folketinget om sin virksomhed. Beretningen skal offentliggøres. I beretningen fremdrager ombudsmanden bl.a. udtalelser vedrørende enkeltsager, der måtte være af almindelig interesse. Redegørelsen for sagerne i beretningen skal indeholde oplysning om de forklaringer, som myndighederne har givet om de kritiserede forhold (ombudsmandslovens § 11, stk. 2).

I overensstemmelse med de nævnte bestemmelser afgiver jeg hermed beretning for året 2012.

De sager, inspektionsrapporter og egen drift-rapporter, der er udtaget til offentliggørelse, medtages ikke længere i den trykte beretning, men kan findes på ombudsmandens hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, hvor de offentliggøres løbende. Bilag B til den trykte beretning indeholder en samlet oversigt over de sager og rapporter, der er optaget i beretningen for 2012. I afsnittet om beretningen på ombudsmandens hjemmeside findes en tilsvarende oversigt, hvor de enkelte titler fungerer som hyperlinks til de pågældende sager og rapporter.

København, september 2013

JØRGEN STEEN SØRENSEN





2012 I OMBUDSMANDSINSTITUTIONEN



Jørgen Steen Sørensen
Folketingets Ombudsmand

1. INDLEDNING

Den 1. februar 2012 tiltrådte jeg som Folketingets Ombudsmand. Denne årsberetning er derfor den første, der omfatter min tid i stillingen.

Ombudsmandsskiftet har været en anledning til at overveje en række problemstillinger med sigte på at videreføre institutionen i en ny tid. Altså at tilpasse dens grundlæggende værdier til nutidens vilkår.

Ombudsmandens mission kan efter min opfattelse udtrykkes på denne måde:

- Ombudsmanden skal hjælpe den borger, der er kommet i klemme i det offentlige system.
- Ombudsmanden skal afdække og afklare generelle forvaltningsretlige problemstillinger og spørgsmål om god forvaltningsskik.
- Ombudsmanden skal præge den offentlige forvaltning til at blive (endnu) bedre.

Vi har i 2012 brugt mange kræfter på at overveje, hvordan vi bedst kan understøtte denne mission.

2. INITIATIVER TIL UNDERSTØTTELSE AF OMBUDSMANDENS MISSION

Fokus på de rigtige sager

Efter ombudsmandslovens § 16, stk. 1, afgør ombudsmanden selv, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse – altså om han vil tage den op til behandling. Man har derfor ikke retskrav på at få sin sag behandlet af ombuds-

manden. Meningen er, at ombudsmanden skal koncentrere sine ressourcer om de sager, hvor det giver bedst mening at sætte ind.

I ombudsmandsinstitutionen bruger vi det pejlemærke, at en sag skal være væsentlig, for at vi tager den op. Det er et udtryk, der let kan misforstås, for set med den enkelte klagers øjne er enhver sag naturligvis vigtig. Men med en væsentlig sag mener vi grundlæggende, at der er en enkeltperson, der kan være kommet reelt i klemme i systemet, eller at sagen rejser tværgående og principielle spørgsmål, som der er brug for at afklare.

Ud fra dette kriterium afviser vi at tage forskellige kategorier af klager op. Det kan f.eks. være sager om mindre sagsbehandlingsfejl, sager, hvor klageren allerede i det væsentlige har fået medhold, eller sager, hvor en forhåndsvurdering viser, at ombudsmanden næppe i sidste ende kan hjælpe klageren til det ønskede resultat. Vi spørger kort sagt os selv: Hvad kan ombudsmanden flytte ved at tage denne sag op?

Det betyder, at vi afviser en ret stor del af de klager, som vi modtager. Men vi gør det for at have ressourcer til at behandle de virkelig væsentlige sager, og vi gør det også for ikke at stikke klageren blå i øjnene i tilfælde, hvor vi – efter grundig overvejelse – alligevel ikke tror på, at vi i sidste ende kan hjælpe med noget reelt. Her er det efter vores opfattelse bedre at give klageren en forholdsvis hurtig afvisning end at holde falske forhåbninger i live. Og vi vil naturligvis altid behandle sager, hvor der kan være begået reelle og væsentlige retfærdighedskrænkelser (og klageren ikke kan gå til andre myndigheder først).

Det er derfor vigtigt ikke at bedømme os på, hvor *mange* sager vi tager op, men på, om vi tager de *rigtige* sager op, og om vi får det *rigtige* ud af dem. I den forbindelse har vi intensiveret vores nyhedsformidling på www.ombudsmanden.dk og i vores nyhedsbreve, således at offentligheden får bedre mulighed for løbende at følge med i sager af interesse og dermed bedømme værdien af vores virksomhed.

Flere kræfter til at rejse sager på eget initiativ

Efter ombudsmandslovens § 17 kan ombudsmanden ikke kun behandle klager, men også tage sager op på eget initiativ.

Det er en meget vigtig beføjelse. F.eks. er der ganske mange mennesker, der ikke realistisk er i stand til at klage til ombudsmanden, men vi kan f.eks. blive opmærksomme på deres sager gennem medierne. Desuden kan konkrete klagesager give mistanke om mere systematiske problemer, som bør tages op

over for myndighederne. Og endelig er der næppe tvivl om, at muligheden for, at ombudsmanden går ind i en sag af egen drift, i sig selv kan have en nyttig præventiv effekt over for myndighederne.

Vi vil derfor gerne i betydeligt omfang tage sager op på eget initiativ. Også af denne grund er det vigtigt, at vi er omhyggelige med, hvilke klagesager vi går ind i, således at vi ikke ”drukner” os selv i dem. I 2012 lykkedes det os at rejse 23 pct. flere sager på eget initiativ end i 2011.

Hurtigere behandling af store sager

Vi behandler langt de fleste sager inden for rimelig tid (og mange sager bliver behandlet meget hurtigt). Men vi har jævnligt problemer i de store og mere omfattende sager. Sagsbehandlingstiden kan her let komme op på mange måneder.

Lang sagsbehandlingstid hos forvaltningen er generelt et væsentligt problem – og et problem, som ombudsmanden ofte påtaler. Så er det naturligvis vigtigt, at ombudsmandsinstitutionen selv går forrest i retning af gode og hensigtsmæssige sagsgange, og i det hele taget i retning af ikke kun at fokusere på høj faglig kvalitet, men også på hurtighed, effektivitet og god ressourceudnyttelse.

Også disse spørgsmål har været indgående drøftet i institutionen i 2012, og vi tog hul på dem med en kombination af forskellige virkemidler, bl.a. grundig screening og tilskæring af klagesager, før vi tager dem op, grundig vurdering, når myndighedernes høringssvar foreligger, løbende vurdering af vores ressourcekapacitet og kortere skrivemåder i nogle typer af sager. Herudover tog vi i 2012 de første skridt til en samlet ekstern organisationsanalyse, som er gennemført i foråret 2013. Vi er nu ved at implementere en del af dens resultater.

Vigtige ombudsmandsbudskaber skal formidles rigtigt

Ombudsmandens budskaber bliver i første række formuleret i enkeltsager. De krav til juridisk grundighed og præcision, som vi her stiller til os selv, indebærer, at det nok nogle gange kan være svært for myndighederne i enkel form at undersøge de relevante – og ofte i virkeligheden ret enkle – budskaber.

Det prøver vi at kompensere for i f.eks. artikler i vores årsberetning, ved undervisning og ved deltagelse i seminar- og konferencesammenhæng mv. Derfor prioriterer vi sådanne indsatser højt.

Vi har i løbet af 2012 overvejet, om vores formidling af vigtige budskaber over for myndighederne kan styrkes og systematiseres yderligere, og om vi på den måde i højere grad kan ”komme foran” sagerne og hjælpe myndighederne til at undgå at begå fejl i stedet for at påtale dem efterfølgende. For borgerne er det jo bedre, at fejlene ikke bliver begået, end at de bliver begået og så kritiseret.

Disse overvejelser er foreløbig resulteret i en principbeslutning om at udvikle et særligt modul på www.ombudsmanden.dk, hvor vi i kort, pædagogisk form sammenfatter ombudsmandens syn på praktisk vigtige forvaltningsretlige spørgsmål. Sigtet er, at myndighederne i videst muligt omfang skal vide, hvad de har at gå efter: Hvad skal en begrundelse f.eks. indeholde for at opfylde forvaltningslovens krav, hvad er reglerne om offentligt ansattes ytringsfrihed, hvor går det typisk galt for myndighederne i sager om socialbedrageri, og hvad skal man være særligt opmærksom på, når man overgår til digital forvaltning? Denne type af spørgsmål håber vi på den måde at kunne vejlede myndighederne bedre om.

Der er tale om et omfattende projekt, som det vil tage år at rulle ud, og som løbende skal justeres og vedligeholdes. Men vi forventer at kunne tage de første skridt i 2. halvår 2013.

3. SAGER I 2012, DER HAR GJORT SÆRLIGT INDTRYK

I de korte sagsresumeeer, som er indsat rundt omkring i denne beretning, giver vi et billede af den mangfoldighed af problemstillinger, som vi beskæftiger os med i dagligdagen. Her skal jeg nævne nogle af de sager fra 2012, der hver på deres måde har gjort særligt indtryk på os:

Den utvivlsomt mest spektakulære og omtalte sag i 2012 var sag nr. 2012-13 om *MF Henrik Sass Larsen og hans klage over Statsministeriet, Justitsministeriet og PET*. Denne sag rejser bl.a. spørgsmål om ombudsmandens rolle i sager af politisk karakter, og jeg omtaler den andetsteds i beretningen (side 50-55).

Andetsteds i beretningen (side 40-47) behandles også *de særlige problemstillinger om kommunernes bekæmpelse af socialbedrageri*, som vi har brugt ganske store ressourcer på. Der er næppe tvivl om, at det i kommunerne volder problemer på den ene side at gå målrettet efter snyd og uretmæssige udbetalinger og samtidig at overholde grundlæggende principper om f.eks. objektiv sagsoplysning, selvinkrimineringspligt og vejledningspligt. Det er et sagsområde, som vi også fremover vil følge opmærksomt.

Flere sager afspejlede *problemerne ved overgang til it-baseret (digital) forvaltning*.

Det gjaldt f.eks. sag nr. 2012-4, hvor fejljournaliseringer i Arbejdsskadestyrelsen førte til, at borgere i flere tilfælde – via online-indsigtssystemer – fik indsigt i meget følsomme oplysninger om andre mennesker. Det er et af mange problemer, der kan opstå ved overgang til digitale sagsbehandlingssystemer. Efter at vi rejste spørgsmålet mere generelt, har Arbejdsskadestyrelsen nu iværksat en række initiativer, der skal hindre sådanne meget uheldige situationer.

Et andet eksempel (sag nr. 2012-14) vedrørte SU til danske studerende, der tager deres studium (eller en del af det) i udlandet. I en konkret sag tabte en kvinde, der studerede i Australien, penge, fordi SU-styrelsen havde indrettet sit it-system således, at konverteringen af den udenlandske studieafgift til SU-støtte kun kunne ske på grundlag af omregningskurserne pr. 1. april. Ordningen tog derfor ikke højde for kursudsving i løbet af året. Vi fandt, at denne ordning var i strid med loven, og SU-styrelsen måtte herefter generelt tage initiativ til at refundere udgifter til de studerende, der havde tabt penge som følge af ordningen.

Spørgsmålet om *offentligt ansattes ytringsfrihed* har traditionelt fyldt meget i ombudsmandens virksomhed, og også i 2012 behandlede vi flere vigtige sager. De angik grænsedragningen mellem, hvad der i forhold til lovlige ytringer er saglige ledelsesmæssige reaktioner, og hvad der omvendt er ulovlige indgreb og begrænsninger.

I en sag (nr. 2012-25) fra Region Sjælland havde nogle sygeplejersker på Nykøbing Falster Sygehus offentligt udtalt sig om normeringerne på hospitalet og deres betydning for dødelighedsstatistikken. I den forbindelse udtalte regionsrådsformanden i en avis, at ”det er et fælles ansvar for personale og politikere, og jeg vil stærkt opfordre til, at vi samarbejder om at få de dødelighedstal ned i stedet for at diskutere dem i pressen”. Dansk Sygeplejeråd mente, at dette var en krænkelse af sygeplejerskernes ytringsfrihed, men det var vi ikke enige i. Vi opfattede det ikke som en trussel over for sygeplejerskerne, men som udtryk for en lovlig ledelsesmæssig holdning til, hvordan spørgsmål på arbejdspladsen bedst håndteres. Regionsrådsformanden havde i øvrigt efterfølgende understreget, at ytringsfrihed er en grundfæstet rettighed for offentligt ansatte.

Det modsatte udfald fik en sag (nr. 2012-26) fra Tøjhusmuseet, hvor en medarbejder var blevet indkaldt til en samtale med sin chef om sin ”loyalitet” i anledning af et indlæg i Politiken. I indlægget kritiserede medarbejderen, at danske museer fokuserer for meget på oplevelse frem for forskning. Vi mente, at lederen havde skabt en retsstridig usikkerhed om den pågældendes ret til at ytre sig kritisk. Det mente museet også, efter at den ansvarlige leder var fratrukket.

Det er et grundlæggende princip, at *forvaltningen skal gøre sig forståelig over for den enkelte borger*, men det lykkes ikke altid.

I sag nr. 2012-27 havde en kvinde fra sin kommune fået afslag på forlængelse af sygedagpenge og modtog i stedet kontanthjælp. Det blev omgjort af beskæftigelsesankenævnet, og kommunen skulle derfor omberegne den modtagne kontanthjælp til sygedagpenge. I den forbindelse lavede kommunen en række fejl, der bl.a. betød, at kvinden efterfølgende blev opkrævet et betydeligt beløb i restskat, ligesom det var så godt som umuligt for hende at gennemskue kommunens beregninger. Vi udtalte mere generelt, at borgere skal have adgang til at se og forstå, hvad der er sket i deres sag, og kommunen tog en række initiativer for at forebygge lignende tilfælde.

Nogle sager er karakteriseret ved, at myndighedernes afgørelser *i og for sig kan forekomme rimelige og forståelige, men alligevel mangler det nødvendige retsgrundlag*. Det var f.eks. tilfældet i sag nr. 2012-9, hvor Ministeriet for Børn og Undervisning havde godkendt, at en elev på en erhvervsskole var blevet udelukket fra undervisning, fordi hans faglige kvalifikationer var så svage, at han blev vurderet til ikke at kunne gennemføre undervisningsforløbet. Ministeriet havde bl.a. henvist til en retsgrundsætning om, at ”ingen er forpligtet til det umulige”, men vi mente, at elevernes ret til at følge undervisningen var så nøje reguleret, at skolen ikke kunne bortvise eleven med henvisning til en retsgrundsætning, der ikke fremgik af loven.

En sag, der på særlig måde gjorde indtryk (sag nr. 2012-10), drejede sig om *den behandling, som hospitalerne giver levendefødte, men uafvendeligt døende, børn*, der kommer til verden som følge af sen abort. Det var en sag, som vi – på grundlag af avisomtale – rejste på eget initiativ, og det fremgik bl.a. af artiklerne, at levendefødte børn skulle være blevet overladt til at dø alene i skyllerum. Efter dialog med sundhedsmyndighederne tog myndighederne initiativ til at udstede mere præcise retningslinjer for fødeafdelingernes fremgangsmåde i disse ulykkelige tilfælde.

4. INTERNATIONALT SAMARBEJDE

Ombudsmandsinstitutionen er stærkt engageret i internationalt samarbejde. Det fortsatte vi med i 2012, for det er vigtigt at dele ud af de erfaringer med en ombudsmandsordning, som vi har gjort os herhjemme, og vi lærer selv meget af det. Bistand til oprettelse og drift af ombudsmandsinstitutioner i andre lande er også et vigtigt element i den samlede danske hjælp til demokratiopbygning rundt omkring i verden.

I 2012 fortsatte vi bl.a. vores mangeårige samarbejde med og støtte til den albanske ombudsmandsinstitution, som arbejder under vanskelige vilkår. Vi havde også tæt samarbejde med ombudsmandsinstitutioner i Uganda og Tanzania, og i december rejste vi til Burkina Faso, hvor vi indgik en formel samarbejdsaftale med landets ombudsmandsinstitution.

Vi havde også tæt kontakt til centrale kinesiske myndigheder, og den kulminerede i et besøg i Kina i juni 2013, hvor der blev indgået vigtige samarbejdsaftaler med centrale myndigheder som Ministry of Supervision og State Bureau of Letters and Calls.

5. OMBUDSMANDEN – KRITISK OG KONSTRUKTIV

Der er naturligvis foregået meget andet i ombudsmandsinstitutionen i 2012 end det, som der er plads til at omtale i denne artikel. Store projekter har f.eks. været etableringen af vores nye børnekontor og en grundlæggende omlægning – både organisatorisk og metodisk – af vores tilsyn med institutioner for mennesker på samfundets yderste gren, f.eks. fængsler, arresthuse og psykiatriske behandlingssteder.

Oprettelsen af børnekontoret og problemstillinger i forbindelse med vores tilsynsvirksomhed er særskilt omtalt i andre artikler i beretningen.

Ombudsmandens centrale opgave er at hjælpe borgerne med deres problemer i forhold til forvaltningen, og vores billede af myndighederne kan let blive meget præget af de store og små fejl, som begås. Derfor er det vigtigt at holde fast i, at vi i Danmark grundlæggende har en kompetent forvaltning, som ønsker at gøre det bedst muligt.

Men der *er* problemer. Nogle af de mere konkrete problemstillinger har jeg strejft ovenfor, f.eks. retssikkerhedsspørgsmål i sager om socialbedrageri, overgang til digital forvaltning og offentligt ansattes ytringsfrihed.

Andre problemstillinger er meget grundlæggende. Det gælder f.eks. den økonomiske og ressourcemæssige virkelighed, som i disse år rammer forvaltningen – og ikke mindst kommunerne – og som vil kunne udfordre kvaliteten i myndighedernes opgavevaretagelse.

Det er for så vidt ikke problemer, som ombudsmanden kan løse, for reglerne er, som de er, og de skal naturligvis overholdes. Men det understreger, at der i de kommende år ligger en stor opgave for myndighederne i at få tilpasset og

moderniseret arbejdsgange og ikke mindst at arbejde med effektiv kvalitetssikring, således at sagerne kan løses rigtigt allerede i første forsøg. Det er nemlig ikke bare retssikkerhedsmæssigt problematisk for borgerne, hvis forvaltningen træffer forkerte afgørelser – det er også meget dyrt for myndighederne, for det er i reglen langt mindre ressourcekrævende at bruge kræfter på at ramme rigtigt første gang end at skulle rette op på allerede begåede fejl.

I ombudsmandsinstitutionen ønsker vi at præge forvaltningen til at blive bedre, og vi er opmærksomme på, at et godt samarbejde grundlæggende skal være det, der karakteriserer forholdet mellem os og myndighederne. Kritik skal naturligvis falde, når der er grund til det – og om nødvendigt falde hårdt, hvad den også gør – men det er vigtigt, at vi samtidig indgår i konstruktive fremadrettede sammenhænge, f.eks. i forbindelse med undervisnings- og seminarvirksomhed, generel vejledning af myndighederne og hensigtsmæssig formidling af vigtige ombudsmandsbudskaber.

Ved en sådan samlet og bredspektret indsats – der fokuserer på både kritisk tilgang og konstruktiv bistand – kan vi bedst yde vores bidrag til at højne dansk forvaltningskultur til fordel for den enkelte borger.

Efter omtale i pressen blev ombudsmanden opmærksom på en sag om muligt plejesvigt af en ældre borger. Kommunens ansatte skulle flere gange have glemt at give den ældre borger den medicin, der var ordineret. Kommunen havde selv iværksat en undersøgelse af sagen, og ombudsmanden bad derfor i første omgang kommunen om at sende resultatet af undersøgelsen.

Kommunen erkendte, at forløbet i forhold til den ældre borger ikke havde været håndteret tilfredsstillende. Kommunen havde iværksat en række initiativer for at undgå gentagelser. På grundlag af kommunens oplysninger besluttede ombudsmanden at standse sin undersøgelse af sagen.

Fuldmægtige hos ombudsmanden læser alle en lokal eller landsdækkende avis for at følge med i, om der er sager, som ombudsmanden bør tage op af egen drift. Det sker jævnligt, at ombudsmanden reagerer på omtale i pressen og åbner en sag, men herefter lukker sagen igen, f.eks. hvis myndighederne selv har taget hånd om problemet på en hensigtsmæssig måde.

En kvinde bad på sin brors vegne et ministerium om at genoptage en tidligere afgjort sag. Efter 1½ år var sagen ikke afsluttet, og kvinden klagede til ombudsmanden over sagsbehandlingstiden.

I forbindelse med ombudsmandens undersøgelse af sagen beklagede ministeriet i en udtalelse meget den lange sagsbehandlingstid. Samtidig erkendte ministeriet, at der var sket beklagelige og meget beklagelige fejl i forbindelse med sagens behandling. Ministeriet oplyste, at retningslinjerne for sagsbehandlingen i den pågældende type sager var blevet indskærpet, og at ministeriet ville følge op på, at retningslinjerne fremover blev fulgt. Ministeriet traf samtidig afgørelse i sagen.

Kvinden fik en kopi af ministeriets svar til orientering. Hun kontaktede herefter ombudsmanden og meddelte, at hun trak sin klage tilbage. Hun henviste til, at hun med ministeriets udtalelse havde opnået det ønskede resultat: en afslutning af sin brors sag, en beklagelse af den lange sagsbehandlingstid, og at der blev taget initiativ til at forhindre, at der skete noget lignende for andre. Ombudsmanden afsluttede herefter undersøgelsen uden at afgive en udtalelse i sagen.

Ombudsmanden arbejder i vidt omfang løsningsorienteret frem for kritikorienteret. Det betyder bl.a., at hvis en myndighed selv afdækker eventuelle fejl og arbejder på at hindre gentagelser, kan ombudsmanden efter omstændighederne – f.eks. hvis klageren er tilfreds med myndighedens reaktioner – vælge at afslutte sagen uden en egentlig udtalelse, fordi der herefter ikke er behov for, at også ombudsmanden konstaterer og udtaler kritik af fejlene.



Ombudsmanden modtog tre forskellige klager over disciplinær- og klagenævnet for beskikkede bygnings-sagkyndige. Nævnet blev oprettet ved lov den 1. januar 2011, og ombudsmanden havde ikke tidligere taget stilling til, om nævnet var omfattet af ombudsmandens kompetence. Efter at have set på nævnets opgaver og sammensætning og reglerne om nævnets sagsbehandling anså ombudsmanden nævnet for at være et tvistnævn, og ombudsmanden kunne derfor ikke behandle klagerne.

Ombudsmanden kan ikke behandle klager over såkaldte tvistnævn, som afgør uenigheder mellem private borgere, hvis nævnenes sagsbehandling ligner en domstols. Det følger af ombudsmandslovens § 7, stk. 3.

En kvinde skrev til ombudsmanden, fordi hun følte sig dårligt behandlet af et flyttefirma, et forsikringsselskab og sin advokat. Kvinden havde ikke råd til en retssag og bad om hjælp til at få erstatning.

Ombudsmanden skrev til kvinden, at dem, hun var utilfreds med, ikke var en del af den offentlige forvaltning, og at ombudsmanden derfor ikke kunne hjælpe hende. Ombudsmanden tilføjede, at hun eventuelt kunne tage kontakt til Forbrugerklagenævnet, Ankenævnet for Forsikring og Advokatnævnet.

Ombudsmanden beskrev også mulighederne for at søge om fri proces til en eventuel retssag.

Efter ombudsmandsloven behandler ombudsmanden klager over den offentlige forvaltning, men kan ikke behandle klager over private.



En pige fra Sri Lanka fik som 15-årig afslag på opholdstilladelse, som hun havde søgt om med henblik på at bo hos sin mor, der var flyttet til Danmark nogle år tidligere. Myndighederne lagde vægt på, at pigen var født og opvokset i sit hjemland og dér havde boet en stor del af sit liv hos sin bedstemor. Pigen havde også gået i skole i Sri Lanka og talte sproget. Myndighederne lagde desuden vægt på, at det var moderens eget valg at flytte til Danmark og efterlade pigen, og at pigen havde sin far, bedstemoderen og halvsøskende i sit hjemland.

Ombudsmanden modtog en klage over afslaget fra en retshjælp og bad Justitsministeriet om at forklare sagen i lyset af en konkret sag, der havde været bedømt af FN's Menneskerettighedskomité, og den mulige betydning af en konkret dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Ministeriet svarede, og ombudsmanden foretog en vurdering af sagen ud fra de relevante internationale regler. Herefter skrev ombudsmanden til retshjælpen, at han ikke havde grundlag for at kritisere myndighederne.

Ved sin vurdering af sager inddrager ombudsmanden relevante internationale regler og praksis. I sager om familiesammenføring ser ombudsmanden bl.a. på Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til privat- og familieliv og afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. I sager om børn inddrager ombudsmanden også reglerne i FN's Børnekonvention.

ORGANISATIONSPLAN

Ombudsmand

Direktør

Almen afdeling	1. kontor	2. kontor	Tilsynsafdelingen	Kommunkontoret (4. kontor)	5. kontor	Børnekoret
<ul style="list-style-type: none"> 1 afdelingschef 1 kommitteret 2 kontorchef 1 personalekonsulent 2 specialkonsulenter 1 it- og servicechef 1 informationskonsulent 1 kommunikationsrådgiver 2 fuldmægtige 1 it-driftsmedarbejder 15 kontormedarbejdere 2 driftsmedarbejdere 5 husbetjente 1 studentermedarbejder 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kontorchef 1 specialkonsulent 4 fuldmægtige 1 kontormedarbejder 1 studentermedarbejder 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kontorchef 1 specialkonsulent 4 fuldmægtige 1 kontormedarbejder 1 studentermedarbejder 	<ul style="list-style-type: none"> 1 afdelingschef 1 chefkonsulent 2 konsulenter 1 specialkonsulent 6 fuldmægtige 1 handicapkonsulent 3 kontormedarbejdere 2 studentermedarbejdere 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kontorchef 2 specialkonsulenter 3 fuldmægtige 1 kontormedarbejder 1 studentermedarbejder 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kontorchef 1 ekstern konsulent (1/6) 1 specialkonsulent 4 fuldmægtige 1 studentermedarbejder 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kontorchef 1 specialkonsulent 1 børnesagkyndig 3 fuldmægtige 1 kontormedarbejder 1 studentermedarbejder
<p>Under afdelingen hører navnlig følgende arbejdsopgaver:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den årlige beretning - Internationalt arbejde - Egen drift-projekter - Sager om medieaktindsigt - Sager fra kontorerne (buffer) - Embedets personale og økonomi - Embedets administration, service og udvikling - Hjemmeside og nyheder - Embedets sprogpolitik 	<p>Kontoret behandler især sager om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selskabslovgivning - Fødevarer - Fiskeri - Landbrug - Patientklager - Lægemidler - Sundhedsvæsenet - Udenrigsforhold - Udlændingesager - Register mv. - Indfødsret - Arveret/fonde - Samværsager - Person- og navneret - Familieretlige sager 	<p>Kontoret behandler især sager om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beskæftigelseslovgivningen - Kontanthjælp mv. - Sociale pensioner - Sygedagpenge - Sociale serviceydelser til voksne - Hjælpemidler, bortset fra bilstøtte 	<p>Afdelingen leder embedets tilsynsvirksomhed, der især omfatter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fængsler - Arresthuse - Pensioner - Detentioner - Politiets venterum - Psykiatriske afdelinger - Sociale og socialpsykiatriske botilbud - Ligebehandling af mennesker med handicap - Tvangsmæssig udsendelse af udlændinge 	<p>Kontoret behandler især sager om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunalretlige spørgsmål - Miljø- og planlovgivningen - Naturbeskyttelse - Byggeri og boliger - Budget og økonomi - Valg, personregistrering mv. - Personalesager - Trafik- og vejområdet 	<p>Kontoret behandler især sager om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ydelser efter arbejdsløshedsforsikringslovgivningen og arbejdsskadelovgivningen og til besættelsesledens ofre - Voldsforerstatning - Børnetilskud, børnefamilieydelse og boligstøtte - Sociale serviceydelser til børn og unge - Bilstøtte - Alderspension samt udmåling mv. af andre sociale pensioner - Institutioner mv. for voksne og ældre, bortset fra tilsynssager - Tilbagebetaling af sociale ydelser mv. - Skatter, afgifter og inddrivelse - Kommunikation (post, it og telekommunikation, radio og tv) - Ungdomsuddannelser, videregående uddannelser, SU og forskning - Kirke og kultur 	<p>Børnekoret afholder tilsynsbesøg i offentlige og private børneinstitutioner, f.eks.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociale institutioner og private opholdssteder for døgnbragte børn - Plejefamilier - Skoler, herunder privatskoler - Asylcentre - Børneafdelinger på hospitaler og børnepsykiatriske afdelinger - Daginstitutioner <p>Koret behandler især konkrete sager om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Særlige foranstaltninger over for børn efter Lov om social service - Skoler - Børneinstitutioner - Andre sager, der særligt vedrører børns rettigheder



Jon Andersen
Kommitteret

Kaj Larsen
Afdelingschef

Jens Møller
Direktør

Afdelingschef Kaj Larsen
Kommitteret Jon Andersen
Kontorfuldmægtig Lisbeth Nielsen

Personale, økonomi,

medieaktindsigt og buffer

Kontorchef Vibeke Lundmark
Specialkonsulent Lise Puggaard
Fuldmægtig Mette Vestentoft
Fuldmægtig Stine Marum
Referent Julie Gjerrild Jensen
Kontorfuldmægtig Jannie Svendsen
Kontorfuldmægtig Lone Gundersen
Overassistent Marianne Anora Kramath Jensen


Internationale projekter, beretning og sprog

Kontorchef Jens Olsen
Specialkonsulent Christian Ougaard
Referent Eva Jørgensen

Administration, service og udvikling

It- og servicechef Christian Ørslykke Møller
It-driftsmedarbejder Seyit Ahmet Özkan
It-studentermedhjælper Sonny Singh
Personalekonsulent Lisbeth Kongshaug
Informationskonsulent Karen Nedergaard
Kommunikationsrådgiver Jacob Berner Moe
Overassistent Birgit Kehlet-Hansen
Serviceleder Jeanette Merete Schultz

ALMEN AFDELING



Vibeke Lundmark
Kontorchef


Jens Olsen
Kontorchef

Driftsmedarbejder Flemming Wind Lystrup
Driftsmedarbejder Niels Clemmensen
Husbetjent Annitta Lundahl
Husbetjent Charlotte Jørgensen
Husbetjent Kirsten Morell
Husbetjent Suphaporn Nielsen
Husbetjent Susanne Pedersen
Journalleder Carina Haar Hillbrandt
Kontorfuldmægtig Lisbet Pedersen
Overassistent Ann-Birgitte Jørgensen
Overassistent Denise Schärfe
Overassistent Harriet Lindegaard Hansen
Overassistent Merete Gerting Hansen
Overassistent Olga Bardenshtein

Under afdelingen hører navnlig følgende arbejdsopgaver:

- Den årlige beretning
- Internationalt arbejde
- Egen drift-projekter
- Sager om medieaktindsigt
- Sager fra kontorerne (buffer)
- Embedets personale og økonomi
- Embedets administration, service og udvikling
- Hjemmeside og nyheder
- Embedets sprogpolitik

Pr. 1. maj 2013

A man with short dark hair, wearing a light blue button-down shirt and dark trousers, is sitting on a black modern chair. He is looking towards the camera with a slight smile. The room has light-colored walls and a wooden floor. Behind him are three tall, narrow, colorful abstract paintings with a dense pattern of small, multi-colored shapes. To his left, another black modern chair is visible, with a dark jacket draped over it.

Jørgen Hejstvig-Larsen
Specialkonsulent

1. KONTOR

Kontorchef Johannes Martin Fenger
Specialkonsulent Jørgen Hejstvig-Larsen
Fuldmægtig Christoffer Bruus
Fuldmægtig Kristine Holst Hedegaard
Fuldmægtig Lykke Leth Nielsen
Fuldmægtig Tina Andersen
Overassistent Dorte Buttenschøn
Stud.jur. Ida Andersen Feldthaus

Kontoret behandler især sager om:


- Selskabslovgivning
- Fødevarer
- Fiskeri
- Landbrug
- Patientklager
- Lægemidler
- Sundhedsvæsenet
- Udenrigsforhold
- Udlændingesager
- Registre mv.
- Indfødsret
- Arveret/fonde
- Samværsager
- Person- og navneret
- Familieretlige sager

Pr. 1. maj 2013



Susanne Veiga
Kontorchef

2. KONTOR

A photograph of Michael G. Thuesen, a man with glasses and a dark shirt, sitting on a desk in an office. He is looking towards the camera. The desk has a computer monitor and some papers on it. The background shows a window with curtains and a door.

Michael G. Thuesen
Specialkonsulent

Kontorchef Susanne Veiga
Specialkonsulent Michael G. Thuesen
Fuldmægtig Ann Thagård Gregersen
Fuldmægtig Marjanne Kalsbeek
Fuldmægtig Morten Bech Lorentzen
Fuldmægtig Nina M. Ringsted
Kontorfuldmægtig Lene Lunde Johansen
Stud.jur. Søren Klæbel Clemmensen

Kontoret behandler især sager om:

- Beskæftigelseslovgivningen
- Kontanthjælp mv.
- Sociale pensioner
- Sygedagpenge
- Sociale serviceydelser til voksne
- Hjælpe midler, bortset fra bilstøtte



Afdelingschef Morten Engberg
Chefkonsulent Pernille Helsted
Konsulent Erik Dorph Sørensen
Konsulent Lennart Frandsen
Specialkonsulent Rikke Ilona Ipsen
Fuldmægtig Camilla Schroll
Fuldmægtig Klavs Kinnerup Hede
Fuldmægtig Marta Warburg
Fuldmægtig Pi Lundbøl Stick
Fuldmægtig Sofie Hedegaard Larsen
Fuldmægtig Ulrik i Hjøllum
Handicapkonsulent Anders J. Andersen
Overassistent Hanne Hartung
Overassistent Jeanette Hansen
Overassistent Neel Bjellekjær
Stud.jur. Adam Fussing Clausen
Stud.jur. Rune Werner Christensen

TILSYNSAFDELINGEN

Morten Engberg
Afdelingschef

Afdelingen leder embedets tilsynsvirksomhed, der især omfatter:

- Fængsler
- Arresthuse
- Pensioner
- Detentioner
- Politiets venterum
- Psykiatriske afdelinger
- Sociale og socialpsykiatriske botilbud
- Ligebehandling af mennesker med handicap
- Tvangsmæssig udsendelse af udlændinge

Afdelingen behandler især konkrete sager om:

- Kriminalforsorgen
- Patientklager (psykiatri)
- Psykiatriske afdelinger
- Forsvaret
- Parkeringssager
- Straffesager og politi
- Justitsforhold i øvrigt
- Ligebehandling af mennesker med handicap
- Indsats mod tortur (OPCAT)

Ulla Frederiksen
Specialkonsulent

Kirsten Talevski
Kontorchef





4. KONTOR

Kontorchef Kirsten Talevski
Specialkonsulent Ulla Frederiksen
Specialkonsulent Elizabeth Bøggild Nielsen
Fuldmægtig Camilla Bang
Fuldmægtig Karina Sanderhoff
Fuldmægtig Peter Kersting
Overassistent Gurli Marie Søndergaard
Stud.jur. Kristine Bagger

Kontoret behandler især sager om:

- Kommunalretlige spørgsmål
- Miljø- og planlovgivningen
- Naturbeskyttelse
- Byggeri og boliger
- Budget og økonomi
- Valg, personregistrering mv.
- Personalesager
- Trafik- og vejområdet

Pr. 1. maj 2013

Kontorchef Karsten Loiborg
Ekstern konsulent, professor, dr.jur. Jan Pedersen
Specialkonsulent Mette Ravn Jacobsen
Fuldmægtig Janne Lundin Vadmand
Fuldmægtig Kirsten Broundal
Fuldmægtig Kresten Gaub
Fuldmægtig Linette Granau Winther
Stud.jur. Sofie Nordskov Nielsen

Kontoret behandler især sager om:

- Ydelser efter arbejdsløshedsforsikringslovgivningen og arbejdsskadelovgivningen og til besættelsestidens ofre
- Voldsoffererstatning

- Børnetilskud, børnefamilieydelse og boligstøtte
- Sociale serviceydelser til børn og unge
- Bilstøtte
- Alderspension samt udmåling mv. af andre sociale pensioner
- Institutioner mv. for voksne og ældre, bortset fra tilsynssager
- Tilbagebetaling af sociale ydelser mv.
- Skatter, afgifter og inddrivelse
- Kommunikation (post, it og telekommunikation, radio og tv)
- Ungdomsuddannelser, videregående uddannelser, SU og forskning
- Kirke og kultur

5. KONTOR

Karsten Loiborg
Kontorchef

Mette Ravn Jacobsen
Specialkonsulent



Hanne Nørgård
Fuldmægtig

Bente Mundt
Kontorchef



BØRNEKONTORET

Mai Vestergaard
Fuldmægtig

Mette K. Hansen
Fuldmægtig

Kontorchef Bente Mundt
Specialkonsulent Christina Ladefoged
Børnesagkyndig Irene Rønn Lind
Fuldmægtig Hanne Nørgård
Fuldmægtig Mai Vestergaard
Fuldmægtig Mette K. Hansen
Overassistent Christian Lipka Stich
Stud.jur. Anna Noushin Thestrup

Børnekontoret afholder tilsynsbesøg i offentlige og private børneinstitutioner, f.eks.:

- Sociale institutioner og private opholdssteder for døgnnbragte børn
- Plejefamilier

- Skoler, herunder privatskoler
- Asylcentre
- Børneafdelinger på hospitaler og børnepsykiatriske afdelinger
- Daginstitutioner

Kontoret behandler især konkrete sager om:

- Særlige foranstaltninger over for børn efter lov om social service
- Skoler
- Børneinstitutioner
- Andre sager, der særligt vedrører børns rettigheder

Pr. 1. maj 2013

En 14-årig pige var alene hjemme, da en mand fra kommunen ringede på for at komme ind og besigtige lejligheden, efter at naboen havde klaget over støj. Pigen lukkede manden ind, fordi han fremtrådte som en myndighedsperson. Forældrene klagede til ombudsmanden over, at kommunen ikke havde forklaret dem baggrunden for den uanmeldte besigtigelse. Ombudsmanden sendte klagen videre til det kommunale tilsyn med en bemærkning om, at sagen kunne være omfattet af retssikkerhedsloven. Loven indeholder bl.a. regler om myndighedernes pligt til at varsle tvangsindgreb som f.eks. en husundersøgelse.

Hvis en sag falder inden for en tilsynsmyndigheds kompetence, vil ombudsmanden ofte sende klagen til tilsynsmyndigheden, også selvom han ikke er afskåret fra at behandle sagen. Ombudsmanden kan i den forbindelse eventuelt fremhæve problemstillinger i sagen.

Ekstra Bladet bragte en artikel om en ordblind mand, som havde haft svært ved at bestå en prøve, som han skulle bestå for at kunne blive taxichauffør. Ifølge artiklen havde taxinævnet afvist at lade manden aflægge prøven på særlige vilkår, hvor der ville blive taget hensyn til hans ordblindhed. Ombudsmanden gik på eget initiativ ind i sagen og bad nævnet om oplysninger om nævnets overvejelser. Nævnet oplyste, at der for fremtiden kunne gives dispensation i forhold til eksamenstid og hjælpemidler i forbindelse med prøven, hvis den pågældende f.eks. led af ordblindhed. Ombudsmanden afsluttede derefter sagen.

Hvis ombudsmanden via f.eks. presseomtale får kendskab til en sag, som han mener, der er grund til at undersøge nærmere, behøver han ikke at vente på, at der (måske) kommer en klage fra en af sagens parter. Han kan på eget initiativ indlede en undersøgelse af sagen, typisk ved at bede den involverede myndighed om en redegørelse eller om sagens akter.

Ombudsmanden fik en klage fra et forældrepar, der var utilfredse med, at en tvillingefødsel ikke gav forældrene ret til at holde en længere barselsorlov. Ombudsmanden kunne ikke hjælpe forældrene med sagen, fordi reglerne om barselsorlov i lovgivningen og i overenskomsterne på arbejdsmarkedet ikke giver mulighed for længere barselsorlov i forbindelse med tvillingefødsler.

Ombudsmanden skal kontrollere, om myndighederne overholder de regler og love, der gælder. Han kan ikke ændre de lovregler, der er vedtaget af Folketinget, selvom der er borgere, som mener, at reglerne er forkerte eller urimelige. Ombudsmanden tager heller ikke stilling til spørgsmål, der er omfattet af en aftale mellem to ligestillede parter, f.eks. overenskomster indgået mellem to af arbejdsmarkedets parter.



En parkeringsvagt blev uden varsel opsagt, fordi hun havde opholdt sig i en spillehal i arbejdstiden iført sin uniform. Kommunen (arbejdsgiveren) oplyste over for ombudsmanden, at parkeringsvagten tidligere havde fået at vide, at det var i strid med kommunens personalepolitik, hvis hun opholdt sig i spillehallen i uniform. Parkeringsvagten benægtede, at hun tidligere havde fået oplysninger og anvisninger af den karakter af kommunen. Ombudsmanden kunne ikke afklare de to parter uenighed, da der var tale om en påstand mod påstand-situation. Ombudsmanden kunne altså ikke afvise, at parkeringsvagten havde fået at vide, at hvis hun opholdt sig i uniform i spillehallen, ville det betyde, at hun blev afskediget. Han kunne derfor ikke kritisere, at kommunen havde afskediget parkeringsvagten. Sagen gav ikke ombudsmanden grund til at tage stilling til, om kommunen burde have taget notater om indholdet af sine samtaler med kvinden om konsekvenserne af at opholde sig i spillehallen iført uniform.

Ombudsmanden behandler som udgangspunkt sagerne på et skriftligt grundlag. Han har ikke mulighed for at afhøre vidner eller på anden måde foretage en vurdering af beviserne i en sag.

Formanden for en lokal lejerforening klagede over, at en borgmester havde afvist at holde et møde med ham og i stedet havde henvist ham til den relevante del af forvaltningen. Ombudsmanden vurderede, at det ikke fulgte af god forvaltningsskik, at man som borger generelt har krav på at få et møde med en bestemt person i den offentlige forvaltning – i dette tilfælde borgmesteren.

Ombudsmanden vurderer ikke bare sagerne i lyset af de skrevne retsregler – han ser også på, om myndighederne har overholdt de retningslinjer, der følger af god forvaltningsskik. Det er uskrevne principper om "blødere" krav til myndighedernes behandling af borgerne. Disse ikke-lovfæstede principper er først og fremmest udviklet gennem ombudsmandens praksis.



RETSSIKKERHED I SAGER
OM SOCIALT BEDRAGERI



Karsten Loiborg
Kontorchef, 5. kontor



Christian Ougaard
Specialkonsulent, almen afdeling

I 2012 og 2013 har bekæmpelse af socialt bedrageri fyldt en del i medierne og i myndighedernes bevidsthed. Og med god grund: Det antages, at der hvert år udbetales sociale ydelser til personer, der ikke er berettigede til dem, for mellem 5 og 12 mia. kr. Tallet er omdiskuteret, men der er under alle omstændigheder tale om et betydeligt beløb. Det er derfor kun naturligt, at myndighederne, navnlig kommunerne og Udbetaling Danmark, gør en indsats for at stoppe uberettigede udbetalinger. Myndighederne har faktisk pligt til at stoppe uberettigede udbetalinger af sociale ydelser og kræve ydelserne tilbagebetalt, hvis de respektive betingelser for dette er opfyldt.

Det er et problem, hvis en borger får udbetalt sociale ydelser, som borgeren ikke er berettiget til. Men det er også et problem, hvis en borger får frataget sociale ydelser, som borgeren er berettiget til, eller hvis udbetalte ydelser kræves tilbagebetalt, når der ikke er grundlag for det.

HVOR MEGET SKAL DER TIL?

Folketingets Ombudsmand har i det sidste års tid undersøgt flere sager om bekæmpelse af socialt bedrageri. De sager, ombudsmanden har undersøgt, drejer sig om, hvorvidt borgeren fortsat er berettiget til forskellige ydelser, og om borgeren skal betale ydelser tilbage. Spørgsmålet, om der derudover kan være grund til at straffe borgeren for bedrageri, afgøres af anklagemyndigheden og domstolene.

I april 2012 offentliggjorde ombudsmanden en udtalelse om en kvinde fra Sorø. Kvinden var blevet frataget forskellige sociale ydelser, ligesom hun skulle

tilbagebetale et betragteligt beløb for ydelser, hun allerede havde fået udbetalt. Sorø Kommune og Det Sociale Nævn, Statsforvaltningen Sjælland, mente ikke, at kvinden var reelt enig, som hun havde oplyst, men at hun derimod levede i "et ægteskabslignende forhold", og at hun havde modtaget ydelserne "mod bedre vidende", eller "i ond tro". Ombudsmanden mente bl.a. ikke, at sagen var undersøgt tilstrækkeligt til, at kommunen kunne nå frem til det resultat.

Udtalelsen fra ombudsmanden, som populært bliver kaldt "Sorø-sagen"¹, fik en del opmærksomhed i pressen. Problemstillingen blev yderligere behandlet i bl.a. en dokumentarserie på DR1 med navnet "Aktion socialt bedrageri". Medarbejdere i de såkaldte kontrolgrupper ønskede at få forklaret reglerne, og siden efteråret 2012 har jurister fra Folketingets Ombudsmand deltaget i en række arrangementer for kontrolgrupperne rundt omkring i landet.

I 2013 er ombudsmanden kommet med yderligere en udtalelse, "Greve-sagen"², hvor ombudsmanden behandler spørgsmål om bl.a. sagsoplysning, selvinkriminering (det at angive sig selv) og om, hvornår en borger har modtaget sociale ydelser "mod bedre vidende" – og dermed skal tilbagebetale allerede modtagne ydelser.

Grundlæggende nåede ombudsmanden i de to omtalte sager frem til, at kommunerne ikke havde grundlag for at konkludere, at borgerne havde snydt – og at afgørelserne var truffet på et for spinkelt og usikkert grundlag.

Når man ser på sagerne, kan man helt overordnet sige, at hvis en kommune undervejs i en sag følger de regler, som tilgodeser borgerens retssikkerhed, er der samtidig langt større sandsynlighed for, at det i sidste ende er den "rigtige" afgørelse, der træffes. På nudansk kan man sige, at der er tale om en win-win-situation. Hvis borgeren f.eks. får mulighed for at udtale sig om de oplysninger, der ligger i sagen, har borgeren mulighed for at forsvare sig, og kommunen kan sikre sig, at misforståelser ryddes af vejen, før der træffes afgørelse.

1 Folketingets Ombudsmands beretning for 2012, sag nr. 2012-8.

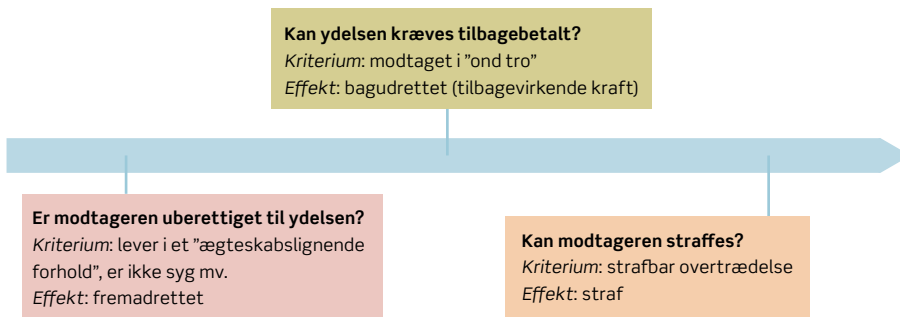
2 Udtaget til Folketingets Ombudsmands beretning for 2013 som sag nr. 2013-4.

Udtalelsen er offentliggjort på ombudsmandens hjemmeside, www.ombudsmanden.dk.

NÅR OPLYSNINGSPLIGTEN OPHØRER

Når en kommune undersøger, om en borger fortsat er berettiget til sociale ydelser, har sagen to perspektiver: først det fremadrettede spørgsmål, om ydelserne fortsat skal udbetales, og så det bagudrettede, om allerede modtagne ydelser skal betales tilbage. Det er forskellige spørgsmål, der skal besvares og dermed undersøges, afhængigt af om kommunen ønsker at stoppe en fremtidig udbetaling af en given ydelse, eller om kommunen vil rejse krav om tilbagebetaling. Hvis borgeren har været i ond tro, kan et tredje spørgsmål tilføjes: om der er basis for at indlede en straffesag. Altså når politiet og anklagemyndigheden vurderer, om der er grundlag for at forsøge at få borgeren dømt for socialt bedrageri ved domstolene.

Hvis man tager udgangspunkt i sager om, hvorvidt en person fortsat er berettiget til en social ydelse, kan man skematisk stille spørgsmålene således op:



Før der ses på, hvornår en borger lever i et "ægteskabslignende forhold", og hvornår en borger kan siges at have modtaget ydelser "mod bedre vidende", skal der dvæles lidt ved, at en sag om berettigelse til sociale ydelser kan udvikle sig til en straffesag. Det kan nemlig have stor betydning for, hvordan sagen skal behandles.

På det sociale område er borgerne forpligtede til at give oplysninger til myndighederne. Men den pligt gælder ikke, hvis en myndighed har konkret mistanke om, at en person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf. Det følger af § 10 i tvangsindgrebsloven. Hvis kommunen under en sag får konkret mistanke om, at borgeren har begået socialt bedrageri, gælder borgerens oplysningspligt altså ikke længere – og det skal myndigheden oplyse borgeren om.

Det er i princippet ganske enkelt, men i realiteten opstår spørgsmålet om, hvornår myndigheden så har en sådan ”konkret mistanke”. Det afgørende er, om myndighedens mistanke er så stærk, at der ville være grundlag for inden for strafferetsplejen at rejse en sigtelse eller tillægge borgeren en sigtets rettigheder. Det betyder altså ikke noget, om myndigheden rent faktisk har anmeldt borgeren til politiet.

ÆGTESKABSLIGNENDE FORHOLD

Det har fyldt en del i dækningen af kommunernes indsats mod socialt bedrageri, hvad der ligger i begrebet ”ægteskabslignende forhold” – altså hvornår en borger har et sådant forhold til en anden person, at vedkommende ikke er berettiget til at modtage sociale ydelser som enlig.

Ved et ægteskabslignende forhold forstås, at parterne gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller på anden måde bidrager til den fælles husførelse, og at der er tale om et samlivsforhold, der generelt kan føre til ægteskab efter dansk ret. Begrebet er ikke helt ens formuleret i alle love, og navnlig i boligstøtteleven anvendes begrebet med et andet indhold. Det skal myndighederne naturligvis være opmærksomme på.

Begrebet ”ægteskabslignende forhold” retter sig mod det økonomiske og praktiske forhold, der er opstået mellem parterne. Det er således ikke i sig selv problematisk, at en modtager af sociale ydelser har en kæreste. Det er heller ikke af betydning, om parterne har indledt et seksuelt forhold, om de sover i samme seng, eller om de udadtil fremstår som et par i forhold til venner mv.

Det afgørende for vurderingen er, om parterne har indrettet sig på en måde, så de opnår fordele, der kan sidestilles med de fordele, som gifte og samlevende personer i almindelighed har, i form af økonomiske og/eller ikke-økonomiske bidrag til den fælles husførelse. Dette har Ankestyrelsen slået fast i principafgørelserne 8-13, 9-13 og 10-13.

SAGERNE SKAL OPLYSES ORDENTLIGT

Det har også været diskuteret, med hvilken grad af sikkerhed myndighederne skal kunne godtgøre, at parterne har et ægteskabslignende forhold. Det spørgsmål behandlede Folketingets Ombudsmand ganske grundigt i både Sorø-sagen og Greve-sagen.

Samlet kan det siges, at en myndighed skal være omhyggelig med at vurdere, hvilke konklusioner de oplysninger, som den har fremskaffet, kan underbygge. Myndigheden skal f.eks. være meget opmærksom på, om oplysningerne også kan tillægges en anden betydning end den, myndigheden umiddelbart lægger i dem. I Sorø-sagen anførte kommunen f.eks., at manden havde overført flere beløb til kvinden. Det er en helt normal og relevant ting at undersøge i en ”enlig-sag”. I den konkrete sag anførte kvinden imidlertid, at manden havde været beboer på hendes campingplads, og at overførslerne var betaling for det. Oplysningen kunne have central betydning, men alligevel undersøgte kommunen ikke spørgsmålet.

Det er også vigtigt, at man ikke lægger mere i oplysningerne, end der er grundlag for. I Greve-sagen havde en kvindes kæreste ifølge kommunens referat fra en samtale udtalt, at han søgte ny lejlighed selv, da han havde behov for at have sit eget, og at kæresteparret ”måske ville flytte sammen på meget lang sigt”. I afgørelsen anførte kommunen, at manden havde oplyst, at ”parterne nok ville flytte sammen på sigt”. Det turde fremgå, at der ikke var dækning for kommunens udlægning – og endvidere er det ikke tillidsvækkende, når myndigheder foretager den form for ”præciseringer” af, hvad borgere oplyser.

I en temaartikel fra marts 2013 har Ankestyrelsen fulgt op på nogle konkrete sager, og det fremgår af artiklen, at beviserne samlet set skal skabe en ”velbegrundet formodning for, at ydelsesmodtageren har fælles husførelse med en anden person”. Der skal altså være tilstrækkeligt klare beviser, og der må ikke være uafklarede modstridende oplysninger. Bevisvurderingen skal ses i lyset af, at myndigheden har ansvar for, at oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt til, at der kan træffes afgørelse i sagen.

Med andre ord skal sager om muligt socialt bedrageri undersøges, eller ”oplyses”, efter de samme regler som alle andre sager – herunder skal der tages hensyn til, hvor indgribende afgørelsen er i forhold til borgeren. Det følger af det almindelige forvaltningsretlige undersøgelsesprincip, eller ”officialprincippet”.

I OND TRO

Det kan i sagens natur være ganske indgribende for en borger ikke længere at få udbetalt sociale ydelser. Endnu mere indgribende er det, hvis borgeren urtherover skal betale allerede modtagne ydelser tilbage. Derfor skal der da også mere til, før en myndighed kan kræve, at en borger tilbagebetaler ydelser.

Det siger sig selv, at det er en betingelse for, at modtagne ydelser kan kræves tilbagebetalt, at ydelserne er modtaget med urette. F.eks. fordi borgeren ikke som forudsat af myndigheden var syg og derfor berettiget til sygedagpenge. Det kaldes den objektive betingelse.

Men derudover er det et krav, at borgeren vidste eller burde have vidst, at han eller hun ikke var berettiget til ydelsen. Altså i eksemplet ovenfor, at borgeren vidste eller burde have vidst, at han eller hun ikke var ”syg nok” til at være berettiget til sygedagpenge. Kravet, der undertiden formuleres, som at ydelserne skal være modtaget ”mod bedre vidende”, eller ”i ond tro”, kaldes den subjektive betingelse.

I Greve-sagen beskæftigede ombudsmanden sig med denne problemstilling. Konklusionen var, at myndighederne skal være meget opmærksomme på, at der er to betingelser, og på, hvad der skal til, før man kan sige, at en ydelse er modtaget i ond tro.

KORREKT SAGSBEHANDLING BETALER SIG

Ovenstående gennemgang viser, at der er mange faldgruber, man som kommune kan falde i, når man behandler sager om muligt socialt bedrageri. Samtidig er det fejl af en karakter, hvor de må rejse tvivl om grundlaget for selve afgørelsen. Er sådanne fejl omvendt ikke begået, kan man sige, at det skaber en formodning for, at alle relevante hensyn (også til borgerens retssikkerhed) er blevet taget, og at sandsynligheden for, at afgørelsen dermed er rigtig, stiger.

Husk ...

Ombudsmanden har i de sager, som han har behandlet om dette emne, fremhævet følgende pointer, som myndighederne skal være opmærksomme på i indsatsen mod socialt bedrageri:

Sagens ramme

Forståelsen af, hvornår en borger er "reelt enlig"

De regler, der regulerer forskellige offentlige ydelser, har ikke alle samme definition af, hvornår en borger er "reelt enlig". Myndighederne skal derfor være opmærksomme på, om vurderingen sker efter f.eks. børnetilskudsloven eller boligstøtteloven.

Tilbagebetalingspligtige ydelser skal være modtaget "mod bedre vidende"

Når myndighederne skal tage stilling til, om en social ydelse skal kræves tilbagebetalt, er det ikke nok at konstatere, at ydelsen – objektivt set – er modtaget med urette. Det er også en grundlæggende betingelse for at kunne kræve tilbagebetaling, at ydelsen er modtaget "mod bedre vidende", eller "i ond tro".

Sagens behandling

Anonyme anmeldelser

En del sager om socialt bedrageri bliver startet på baggrund af en anonym anmeldelse. En anonym anmeldelse kan være anledning til, at en myndighed iværksætter en undersøgelse af en borger, men den kan ikke i sig selv indgå som et bevis i sagen.

Reglerne i tvangsindgrebslovens § 10

En borger har ikke pligt til at udtale sig om sin sag, hvis der i sagen er konkret mistanke om, at borgeren har begået en strafbar lovovertrædelse. Myndighederne skal i så fald udtrykkeligt vejlede borgeren om denne regel.

Vigtigheden af at overholde undersøgelsesprincippet (officialprincippet)

Princippet indebærer, at den enkelte myndighed har pligt til at skaffe et fyldestgørende grundlag, før den kan træffe en afgørelse. Det ligger i kravet, at myndighederne skal være objektive, når de indsamler oplysninger.

Udgifter til oplysning af sagen

Ombudsmanden mener ikke, at myndighederne uden et sikkert grundlag (en sikker hjemmel) kan pålægge en borger at betale for at skaffe oplysninger til brug for en sag, som er rejst på myndighedernes initiativ. Myndighederne kan således som udgangspunkt ikke kræve, at borgeren betaler et gebyr for at fremskaffe f.eks. bankudskrifter.

Når sagen afsluttes

Reglerne om partshøring

Myndighederne har pligt til at høre en borger, inden de træffer afgørelse, hvis væsentlige faktiske oplysninger taler til ugunst for borgeren, og borgeren ikke kan antages at være bekendt med dem. Efter omstændighederne bør en sådan partshøring foregå skriftligt.

Omhyggelighed ved formulering af begrundelser

Navnlig i sager, der har så indgribende betydning som sager om muligt socialt bedrageri, er det vigtigt, at myndighederne formulerer begrundelserne, så der ikke opstår tvivl om, hvorvidt sagerne er tilstrækkeligt undersøgt, eller om de er afgjort på et fejlagtigt grundlag.

En mand blev ved en højesteretsdom anset for at være skatte- og momspligtig i Danmark, og han skulle derfor betale et større beløb i skat og moms. Det klagede manden over til ombudsmanden, idet han mente, at Højesteret var kommet til et forkert resultat. Ombudsmanden havde ikke mulighed for at gå ind i sagen, da ombudsmanden ikke kan behandle klager over domstolene.

Det følger af ombudsmandsloven (§ 7, stk. 2), at ombudsmanden ikke kan behandle klager over domstolene. Det betyder, at ombudsmanden ikke kan behandle klager over domme og andre afgørelser fra domstolene, ligesom ombudsmanden efter fast praksis ikke behandler sager eller spørgsmål, som er under behandling ved domstolene, eller som forventes at blive indbragt for domstolene.

En ældre kvinde skrev til ombudsmanden, at hun var bange for, at kommunen ville sende hende på plejehjem, selvom hun ikke ville. Hun ville derfor gerne vide, hvad der var hendes ret, og om hun havde loven på sin side.

Ombudsmanden forklarede kvinden, at han ikke kan komme med generelle juridiske udtalelser, hvis det ikke sker i forbindelse med behandlingen af en klage over et bestemt forhold. Han kunne derfor ikke umiddelbart hjælpe hende, medmindre hun henvendte sig på baggrund af en konkret afgørelse fra kommunen. Ombudsmanden skrev også til kvinden, at kommunen havde pligt til at vejlede hende nærmere, hvis hun ønskede vejledning om sin retsstilling.

Hvis ombudsmanden ikke umiddelbart kan vejlede en borger om et eller flere konkrete spørgsmål, prøver ombudsmanden så vidt muligt at henvise den pågældende til den/de relevante myndighed(er).



En kvinde, der i 2005 havde fået en knæskade anerkendt som arbejdsskade, fik nogle år senere tilkendt en erstatning af Arbejdsskadestyrelsen, fordi hun ikke længere kunne arbejde på fuld tid og derfor havde et erhvervsevnetab.

Inden hun fik erstatningen, klagede forsikringsselskabet imidlertid til Ankestyrelsen, som underkendte afgørelsen. Ankestyrelsen mente, at kvinden kunne varetage et arbejde, der ikke belastede knæet. Hvis kvindens problemer med knæet gjorde, at hun ikke kunne arbejde på fuld tid, måtte det skyldes en nyere skade i samme knæ.

Kvinden klagede til ombudsmanden. I en høring til Ankestyrelsen gennemgik ombudsmanden sagen på baggrund af materialet, som kvinden havde sendt med klagen. Han henviste til en særlig regel, der indebærer, at et tab af erhvervsevne anses for en følge af arbejdsskaden, medmindre det er mere sandsynligt, at det skyldes noget andet. Ankestyrelsen havde peget på den nyere skade i kvindens knæ som årsag til hendes eventuelle nedsatte erhvervsevne. I den forbindelse gjorde ombudsmanden opmærksom på, at også senere skader kunne være omfattet af den anerkendte arbejdsskade, hvis der var klar sammenhæng mellem den oprindelige arbejdsskade og den senere opståede skade – dette fulgte også af den særlige regel. Dertil kom, at Arbejdsskadestyrelsen tilsyneladende havde ment, at der var en sådan sammenhæng.

Efter modtagelsen af ombudsmandens høring genoptog Ankestyrelsen kvindens sag. Ombudsmanden afsluttede derfor behandlingen af sagen og gjorde kvinden opmærksom på muligheden for at klage igen, når Ankestyrelsens nye afgørelse forelå.

Når ombudsmanden sender en klage til høring hos en myndighed – og herunder udreder sagens forløb – sker det, at myndigheden beslutter at tage sagen op igen. I så fald gør ombudsmanden normalt ikke mere i sagen. I 2012 blev 42 sager afsluttet på denne måde.

En kvinde klagede over, at hendes SU var blevet forsinket flere måneder, efter at hun havde skiftet uddannelse. Da ombudsmanden undersøgte sagen nærmere, blev det konkrete problem løst inden for en uge. Ombudsmanden fik dog nogle telefoniske oplysninger fra en SU-vejleder på kvindens uddannelsesinstitution, der gav mistanke om, at den sene udbetaling kunne skyldes systemfejl i minSU. Derfor bad ombudsmanden Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte om at oplyse, om der var en systemfejl, og hvad styrelsen i givet fald ville gøre for at udbedre fejlen.

Fejlen lå i den manuelle håndtering af sagen, oplyste styrelsen. Der var tale om en sjælden fejl, men styrelsen havde taget initiativ til en drøftelse i gruppen af sagsbehandlere for at sikre, at alle kendte den korrekte behandling af denne type sager. Ministeriet for Børn og Undervisning ville i øvrigt gå i dialog med styrelsen om at udarbejde retningslinjer, manualer el.lign. for at minimere risikoen for fejl. På den baggrund afsluttede ombudsmanden sin undersøgelse.

Hvis ombudsmanden får indtryk af, at en konkret sag er udtryk for et generelt problem – en systemfejl – vil ombudsmanden som regel prioritere højt at få afdækket, om det også er tilfældet, og hvad der kan gøres for at løse problemet. Dette gælder særligt i sager, der vedrører de involverede borgeres forsørgelsesgrundlag.

SAGEN OM HENRIK SASS LARSEN
– JURA OG POLITIK I OMBUDSMANDENS
VERDEN



Jørgen Steen Sørensen
Folketingets Ombudsmand

I årsberetningen for 2009, side 9-15, behandlede daværende ombudsmand Hans Gammeltoft-Hansen spørgsmålet om ombudsmandens rolle i sager med politisk indhold. Gammeltoft-Hansen sammenfattede sin analyse således:

- ”a) Ombudsmanden skal ikke undlade at behandle en sag, blot fordi den (også) indeholder en politisk substans.
- b) Ombudsmanden skal i ’blandede’ sager, i hvilke der indgår både politik og jura, begrænse sin prøvelse til de juridiske elementer i sagen.
- c) Ombudsmanden skal helt undlade at behandle en sag, hvis Folketinget tilkendegiver en opfattelse af sagen.”

Denne analyse er jeg helt enig i. Den udtrykker også den kurs, som skiftende ombudsmænd grundlæggende har fulgt gennem institutionens historie. Men det kan undertiden være svært at afgøre, hvad der i en kompleks sag helt præcist er jura, og hvad der er politik.

Den mest omtalte ombudsmandssag i 2012 er en god illustration af problemstillingen. Det var sagen om MF Henrik Sass Larsen og hans klage over Statsministeriet, Justitsministeriet og Politiets Efterretningstjeneste (PET)¹.

Efter folketingsvalget i september 2011 var det vistnok den almindelige opfattelse, at Henrik Sass Larsen stod til en fremtrædende ministerpost. Han var på det tidspunkt politisk ordfører for Socialdemokraterne.

1 Folketingets Ombudsmands beretning for 2012, sag nr. 2012-13

Sådan gik det imidlertid ikke. Den 29. september 2011 om morgenen meddelte Sass Larsen, at han ikke stod til rådighed som minister, og at det skyldtes, at han ifølge myndighederne ikke kunne sikkerhedsgodkendes. Meget mere kunne Sass Larsen ikke sige, men sagen blev i medierne kædet tæt sammen med hans angivelige tilknytning til personer fra rockermiljøet.

I november 2011 klagede Henrik Sass Larsen til ombudsmanden, og ombudsmanden udskilte tre spørgsmål til undersøgelse. Det drejede sig om:

- et tavshedspålæg, som myndighederne havde givet Sass Larsen med hensyn til et meget omtalt notat fra PET
- et afslag på Sass Larsens efterfølgende begæring om aktindsigt i dette notat
- det forhold, at PET ikke havde indkaldt Sass Larsen til en ”præventiv samtale”.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på de to sidste spørgsmål. I stedet skal jeg give et tilbageblik på den første og givetvis mest kontroversielle del af sagen, nemlig problemstillingerne i forbindelse med det tavshedspålæg vedrørende PETs notat, som blev givet til Henrik Sass Larsen. Og jeg skal reflektere lidt over ombudsmandens rolle i sagen.

TAVSHEDSPÅLÆGGET TIL SASS LARSEN

Den 28. september 2011 – altså efter folketingsvalget, men inden en ny regering var dannet – deltog Henrik Sass Larsen i to møder i Statsministeriet. I det første møde deltog ud over Sass Larsen Statsministeriets og Justitsministeriets departementschefer, i det andet møde endvidere chefen for PET og senere finansminister Bjarne Corydon.

Under det første møde fik Henrik Sass Larsen forevist et notat, der var udarbejdet af PET, og som bl.a. angik Sass Larsens kontakt til personer fra rockermiljøet. Det var oplysningerne i dette notat, der var grundlag for Sass Larsens efterfølgende meddelelse til offentligheden om, at han ikke længere var ministerkandidat, og at det skyldtes, at han ikke kunne få den nødvendige sikkerhedsgodkendelse.

På mødet blev der samtidig givet Henrik Sass Larsen et såkaldt tavshedspålæg. Altså et pålæg om ikke at offentliggøre notatet. Efter reglerne i forvaltningsloven og straffeloven kan overtrædelse af et sådant pålæg straffes med fængsel, og

Sass Larsen var derfor afskåret fra at oplyse offentligheden om, hvad der mere præcist lå bag, at han ikke (længere) var kandidat til at blive minister.

Man kan spørge, hvorfor myndighederne ønskede at give Sass Larsen dette pålæg. Det blev belyst under ombudsmandens undersøgelse af sagen. Justitsministeriet henviste således bl.a. til, at der ikke havde været pligt til at vise Sass Larsen PETs notat, ligesom man henviste til, at der var et ”klart behov for at meddele Henrik Sass Larsen tavshedspålæg af hensyn til den skade i forhold til forebyggelse mv. af lovovertrædelser, som en uvedkommende persons kendskab til de fortrolige oplysninger kunne påføre”.

Det er ikke vanskeligt at forstå, at Henrik Sass Larsen ønskede at få efterprøvet tavshedspålægget. Sass Larsen var under stærkt pres for at offentliggøre den nærmere baggrund for, at han ikke kunne kandidere til en ministerpost, men han var afskåret fra at gøre det, så længe pålægget var gældende. Det kunne naturligvis give grobund – og det *gav* unægtelig grobund – for mange spekulationer om, hvad det nærmere kunne være af rockertilknævning mv., der foreløbig havde sat en stopper for en ministerkarriere.

MANGEL PÅ SKRIFTLIG DOKUMENTATION

Et væsentligt spørgsmål for ombudsmanden var derfor, om tavshedspålægget var gyldigt, og dette spørgsmål kunne igen opdeles i to underspørgsmål: Var lovens *betingelser* for at give tavshedspålæg opfyldt? Og kunne der være problemer i den *måde*, som det var givet på?

Spørgsmålet om, hvorvidt lovens betingelser for at give tavshedspålæg var opfyldt, var vanskeligt. Men vi havde hos ombudsmanden ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at underkende myndighedernes vurdering, herunder af, at der – som reglerne kræver – var et klart behov for at give pålægget.

Der var imidlertid andre problemer i sagen. Nemlig at tavshedspålægget kun var givet Sass Larsen mundtligt, og at der ikke forelå nogen notater eller dokumentation i øvrigt for dets eksistens eller indhold og rækkevidde.

Forvaltningsloven og straffeloven har ikke regler om, i hvilken form et tavshedspålæg skal gives for at være gyldigt, og der findes heller ikke relevant rets- eller ombudsmandspraksis om spørgsmålet. Det var derfor et spørgsmål, som ombudsmanden måtte finde svar på uden håndgribelige retskilder.

Det var nærliggende at tage udgangspunkt i et almindeligt anerkendt forvaltningsretligt princip om, at særligt indgribende forvaltningsafgørelser bør meddeles skriftligt (eller i hvert fald efterfølgende bekræftes på skrift). Hertil kom, at et tavshedspålæg principielt kan sammenlignes med en skærpelse af straffelovens regler om tavshedspligt, der alene retter sig mod en enkelt person. Almindelige principper om kundgørelse af retsfor skrifter kunne derfor med stor styrke tale for, at tavshedspålæg gives skriftligt, således at der ikke senere kan rejses tvivl om pålæggets eksistens, indhold og rækkevidde.

Endvidere kunne man sige, at Henrik Sass Larsen i den helt særlige situation, som han stod i, havde behov for fuld dokumentation for og klarhed om sin retsstilling. Og kunne man forestille sig, at domstolene i sidste ende ville anerkende et tavshedspålæg, som ikke forelå på skrift?

Der var derfor ikke tvivl om, at tavshedspålægget burde være givet skriftligt. Jeg gav over for Statsministeriet og Justitsministeriet udtryk for, at det måtte anses for meget kritisabelt, at det ikke var sket.

Spørgsmålet var så, om tavshedspålægget under disse omstændigheder også måtte anses for ugyldigt.

Dette spørgsmål måtte jo i sidste ende afgøres af domstolene under en straffesag mod Henrik Sass Larsen for overtrædelse af pålægget. Men jeg gav udtryk for, at det måtte anses for særdeles tvivlsomt, om pålægget kunne være gyldigt, og jeg bad myndighederne om at genoverveje sagen. Det tog ikke længe, for få timer efter at min udtalelse var offentliggjort, ophævede Justitsministeriet pålægget, og Henrik Sass Larsen kunne nu forklare offentligheden, hvad der lå bag, at han havde måttet trække sig som ministerkandidat.

JURAEN GÆLDER OGSÅ I MØRKE

Det var på mange måder en helt usædvanlig sag. Det er f.eks. ikke hverdagskost, at et medlem af Folketinget har en klagesag hos ombudsmanden om landets statsminister og justitsminister (der tilmed er fra samme politiske parti). Det er heller ikke hverdagskost, at ombudsmanden må udtale alvorlig kritik af landets øverste myndigheder. Og det er slet ikke hverdagskost, at ombudsmanden kommer så tæt på spørgsmål med relation til en regeringsdannelse.

For mig var der imidlertid ikke tvivl om, at jeg måtte behandle Henrik Sass Larsens klage over tavshedspålægget.

Nok er en regeringsdannelse i sit klare udgangspunkt et rent politisk spørgsmål, som alene hører under statsministeren. Men når man som led i en regeringsdannelse pludselig griber til egentlige retlige redskaber – som f.eks. at give en person et tavshedspålæg, som det kan koste fængselsstraf at overtræde – er det andre mekanismer, der træder i kraft. Som professor Michael Gøtze udtrykte det i et indlæg i et dagblad, gælder juraen også i mørke. Og Henrik Sass Larsen havde et helt legitimt ønske om at få efterprøvet, om tavshedspålægget var lovligt.

Jeg begyndte artiklen med at omtale min forgængers analyse af spørgsmålet om ombudsmandens rolle i sager med politisk indhold. Sagen om Henrik Sass Larsen er en glimrende illustration af to af Hans Gammeltoft-Hansens teser, nemlig *at* ombudsmanden ikke skal undlade at behandle en sag, blot fordi den (også) indeholder en politisk substans, men *at* ombudsmanden i ”blandede” sager – altså sager, hvor der indgår både politik og jura – skal holde sig til juraen.

En kvinde var utilfreds med kommunens behandling og afgørelse af hendes sag om førtidspension. Hun mente, at kommunen havde valgt at se bort fra alle lægeudtalelser. Desuden mente hun ikke, at der var taget nok hensyn til hendes skånebehov i forbindelse med en arbejdsprøvning.

Ombudsmanden afviste at behandle sagen, fordi han ikke mente, at der var udsigt til, at han kunne hjælpe med sagens resultat. Han henviste til, at han ud fra sine erfaringer med et meget stort antal tilsvarende sager om førtidspension måtte konstatere, at han normalt ikke kunne hjælpe med at opnå en anden afgørelse end den, som myndighederne var kommet frem til. Det skyldtes, at afgørelser om førtidspension i vidt omfang er baseret på lægefaglige oplysninger og konkrete afvejninger.

Ombudsmanden har ikke lægefaglig viden og kan derfor ikke vurdere, om en borger er berettiget til førtidspension eller ej. Ombudsmanden kan således normalt ikke tage stilling til, om en sag ud fra en lægefaglig synsvinkel er tilstrækkeligt oplyst, til modstridende lægefaglige vurderinger, eller til i hvilken grad en persons sygdom påvirker arbejdsevnen.

Der blev lukket for varmen og det varme vand, efter at en kommune havde afslået at hjælpe en kvinde med at betale sin gasregning. Kvinden klagede til det sociale nævnet. Nævnet oplyste, at der var en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 9-10 måneder. Ombudsmanden kunne ikke behandle kvindens klage over kommunens afgørelse, før myndighederne havde truffet en endelig afgørelse. Ombudsmanden sendte dog klagen videre til nævnet og bad på vegne af kvinden nævnet om at fremskynde sagen. Nævnet traf kort tid efter en afgørelse.

”Fremskyndelsesansøgninger” er et redskab, som ombudsmanden ofte bruger, typisk i forbindelse med sager, der har ligget stille i flere måneder. I denne sag skete det tidligere, fordi kvinden ikke havde varmt vand og varme.



En kommunes borgerrådgiver havde kritiseret kommunens sagsbehandlingstid i en sag om førtidspension. Borgeren klagede alligevel til ombudsmanden. Ombudsmanden afviste at behandle sagen, da borgerrådgiveren allerede havde udtalt kritik af sagsbehandlingstiden. Ombudsmanden lagde også vægt på, at kommunen havde oplyst, at der inden for tre måneder ville blive truffet en afgørelse i sagen.

Ombudsmanden modtager et meget stort antal klager om året. Ombudsmanden foretager en prioritering af sagerne og ser i den forbindelse bl.a. på, om en eventuel ombudsmandsundersøgelse ville kunne hjælpe klageren yderligere.

En af ombudsmandens medarbejdere ringede til en borger, der havde sendt en klage til ombudsmanden. Borgeren var utilfreds med sin sagsbehandler hos kommunen. Hun mente ikke, at sagsbehandleren havde sat sig nok ind i hendes sag, som handlede om fleksjob. Medarbejderen hos ombudsmanden forklarede, hvordan og hvornår ombudsmanden har mulighed for at hjælpe – bl.a. at ombudsmanden ikke kan tage stilling til spørgsmål, som den relevante myndighed ikke har forholdt sig til endnu. Medarbejderen og borgeren aftalte derfor, at ombudsmanden afsluttede sagen uden at sende et brev, fordi ombudsmanden på daværende tidspunkt ikke havde mulighed for at hjælpe borgeren.

Ombudsmanden kan afslutte sager alene på baggrund af et telefonopkald til klageren. Det kan f.eks. være i sager, hvor der ikke er udsigt til, at ombudsmanden kan hjælpe, fordi en klagemulighed ikke er udnyttet endnu.

Under et møde med en borger ringede en af ombudsmandens medarbejdere til en styrelse, fordi borgeren var utilfreds med, at styrelsen ikke havde svaret på en e-mail, som han havde sendt. Medarbejderen forklarede styrelsen, at borgerens e-mail skulle forstås som en yderligere forklaring af, hvilke dokumenter i styrelsen borgeren ønskede aktindsigt i. Medarbejderen forklarede også, at borgeren var utilfreds med, at han endnu ikke havde fået svar på e-mailen, og anmodede styrelsen om at fremskynde svaret.

Ombudsmanden kan hjælpe klagerne på mange forskellige måder. Nogle gange kan et telefonopkald til en myndighed være det, der hurtigst hjælper en klager med at komme videre.



ET BØRNEKONTOR BLIVER TIL



Bente Mundt
Kontorchef, børnekontoret

En af de store opgaver for ombudsmanden i 2012 var at starte et nyt børnekontor. Udfordringen var ikke bare at etablere et nyt kontor med nye medarbejdere i nye lokaler, men også at sørge for, at man mødte den helt nye målgruppe – børn og unge – i øjenhøjde. Og endelig var det centralt, at offentligheden fik kendskab til børnekontoret.

Baggrunden for oprettelsen af børnekontoret var en anbefaling fra april 2011 fra FN's Børnekomité om børns rettigheder og vilkår. Børnekomitéen anbefalede, at der inden for ombudsmandssystemet i Danmark blev etableret en åben, specialiseret instans med "tilstrækkelige ressourcer til at overvåge implementeringen af børns rettigheder, og som har kompetence til at behandle individuelle klager".

Ved lov nr. 568 af 18. juni 2012 om ændring af lov om Folketingets Ombudsmand besluttede Folketinget, at der skulle oprettes et børnekontor hos ombudsmanden med åbning den 1. november 2012. Det fremgår udtrykkeligt af bemærkningerne til lovforslaget, at ombudsmanden skal sørge for, at offentligheden får kendskab til børnekontoret og de muligheder, kontoret har for at hjælpe.

Ombudsmanden havde altså godt fire måneder til at etablere et nyt kontor for børn og unge og samtidig sørge for, at omverdenen fik kendskab til nyskabelsen.

Det var derfor vigtigt meget hurtigt at lægge en overordnet strategi. De vigtigste spørgsmål var: Hvem er den primære målgruppe? Hvordan sørger vi for, at børn og unge har mulighed for at komme i kontakt med børnekontoret? Er der voksne, der beskæftiger sig professionelt med børn, som det vil være relevant

at nå ud til (f.eks. skolelærere og pædagoger)? Hvilke interessenter vil det være naturligt at orientere om børnekontoret (organisationer, der beskæftiger sig med børns rettigheder)? Og hvorledes informeres den brede offentlighed?

MÅLGRUPPEN FOR BØRNEKONTORET

Børnekontoret hos ombudsmanden skal holde øje med, om børns rettigheder respekteres. Kontoret beskæftiger sig altså med børn og de forhold, som børn lever under. Men er dette børnekontor for alle børn, og er der grupper af børn, som børnekontoret har særlige forpligtelser over for?

Alle børn kan få deres rettigheder krænket eller i hvert fald have behov for, at det vurderes, om deres rettigheder er blevet krænket. Det stod derfor hurtigt klart, at vi ikke skal skelne mellem, om børnene er små eller store, om de er i en vanskelig personlig situation, eller andre individuelle forhold. Børnekontoret er for alle børn.

Men der er grupper af børn, der er i en udsat livssituation, hvor deres rettigheder kan være under pres. Ombudsmanden har særlige forpligtelser over for samfundets allermest udsatte borgere. Det drejer sig bl.a. om børn, som på døgnbasis befinder sig på institution – ikke mindst anbragte børn. Disse børn har børnekontoret altså en særlig forpligtelse over for.

LET ADGANG FOR BØRN

Ombudsmanden er ikke forvænt med at behandle klager direkte fra børn og unge, og vi er klar over, at vejen til ombudsmandens børnekontor er lang for børn og unge. Vi har heller ikke anset det for et egentligt succeskriterium at modtage mange klager fra børn og unge. Det er naturligt, at det er voksne, der varetager børns interesser, når det drejer sig om store spørgsmål som børns rettigheder. Men det var vigtigt, at vi kunne stille faciliteter til rådighed for de børn, der kunne finde vej til og havde brug for på egen hånd at klage til ombudsmanden. Og at vi så godt som muligt fik gjort opmærksom på denne mulighed.

Vi var klar over, at børn og unge primært kommunikerer via digitale platforme, såsom mobiltelefon, tablet og computer. Men for at vi bedst muligt kunne indrette os på børnenes virkelighed, måtte vi undersøge, hvordan andre institutioner kommunikerer med børn. Vi var derfor i kontakt med både Børnerådet,

Børns Vilkår (der har BørneTelefonen, BørneChatten mv.) og det norske Barneombudet for at høre, på hvilken måde deres kommunikation med børn foregår. Herefter kunne vi beslutte os for vores politik på området.

Datasikkerhed er et meget væsentligt spørgsmål for den danske ombudsmandsinstitution. Derfor bad vi det danske Datatilsyn om at rådgive os. Selvom vi er klar over, at børn i meget væsentligt omfang kommunikerer via de sociale medier (f.eks. Facebook), endte vores overvejelser med, at vi efter råd fra Datatilsynet ikke oprettede en profil på Facebook eller andre sociale medier.

Derimod fik vi i månederne op til den 1. november opbygget følgende:

- *En hjemmeside*, som er specielt rettet mod børn og unge. På denne hjemmeside – Boernekontoret.ombudsmanden.dk – ligger der en lille tegnefilm med nogle historier, som beskriver situationer, hvor man kan klage til ombudsmanden. Derudover er teksten på siden holdt i et sprog rettet mod børn. Her beskrives det mere detaljeret, hvad rammerne for ombudsmandens virksomhed er.
- *Et meget enkelt klageskema*, som ligger på hjemmesiden, og som børn og unge kan bruge til at klage eller i øvrigt rette henvendelse til ombudsmanden.
- *En chatfunktion*, der ligger på hjemmesiden, og som er åben to eftermiddage om ugen i et par timer.

AT GØRE OPMÆRKSOM PÅ BØRNEKONTORET

Selvom vi havde besluttet, at børnekontoret skulle være for alle børn, og at vi havde en særlig forpligtelse over for de udsatte børn, var det ikke indlysende, hvem vi skulle målrette vores kommunikation mod. Vi var enige om, at det nok ikke var realistisk, at børn under 10 år i væsentligt omfang ville være i stand til at klage til ombudsmanden på egen hånd. Vi besluttede derfor, at vi primært skulle henvende os til børn og unge i alderen 10-17 år. Men ønskede vi at blive kendt af alle børn i den aldersgruppe?

I Danmark er det lykkedes Børns Vilkår at gøre de tilbud, som foreningen stiller til rådighed for børn – nemlig BørneTelefonen, BørneChatten mv. – kendt af mere end 80 pct. af alle danske børn i de relevante aldersgrupper. Det er imponerende, og det betyder, at langt de fleste børn i Danmark ved, hvor de skal henvende sig, hvis de har problemer. Uanset af hvilken art. Vi har ikke



ønsket at sløre dette klare billede, og vi har derfor været mere selektive i vores formidling af information om børnekontoret.

For der er grupper af børn – nemlig børn i døgninstitutioner – for hvem en mulighed for at klage til og få hjælp fra ombudsmanden ganske ofte kan være relevant. Vi ønsker, at disse børn kender til muligheden for at ringe eller skrive til eller chatte med børnekontoret. Derfor er muligheden for at klage til ombudsmandens børnekontor også beskrevet i de pjecer fra Børnerådet, der skal udleveres til anbragte børn. Børnerådet forventer, at pjecerne, der vedrører anbragte børns rettigheder m.m., vil foreligge i trykt form i eftersommeren

2013. Derfor angår et af de eksempler, som vi beskriver i tegnefilmen på vores hjemmeside, en situation med et anbragt barn. Derfor tager børnekontoret sin plakat om ombudsmandens børnekontor med ud, når vi aflægger tilsynsbesøg ude på institutioner. På plakaten står ombudsmandsinstitutionens telefonnummer, og en QR-kode giver direkte adgang til børnekontorets hjemmeside. Og derfor indgår børnekontoret på Børneportalen.dk med en fremtrædende placering netop på siden for anbragte børn. Børneportalen.dk er en ny hjemmeside, der giver børn og unge en let og hurtig genvej til råd, hjælp og viden om rettigheder. Børneportalen.dk gik i luften den 13. maj 2013.

VOKSNE OMKRING BØRNE

For at nå den relevante målgruppe af børn har det også været vigtigt for os at informere de *voksne, der professionelt eller på anden måde møder børn i deres hverdag*, om muligheden for at klage til børnekontoret. Det er jo ikke kun anbragte børn, der kan få deres rettigheder krænket. Og voksne vil nok ofte bedre være i stand til at identificere de tilfælde, hvor det vil være relevant at kontakte børnekontoret. Så i november 2012 sendte vi børnekontorets plakat ud til samtlige kommuner ledsaget af et brev, der i korte vendinger beskrev børnekontorets opgaver.

Men også de *organisationer, der beskæftiger sig med børns rettigheder*, var det vigtigt at få kontakt med. Derfor inviterede vi dem i oktober 2012 ind i ombudsmandsinstitutionen på Gammeltorv for at fortælle dem om kontoret, og for at vi kunne få en dialog med organisationerne. Sigtet var bl.a., at de kunne blive i stand til at henvise relevante børn og unge til børnekontoret.

DEN BREDE OFFENTLIGHED

For at skabe størst mulig opmærksomhed også i *den brede offentlighed* om åbningen af det nye kontor sendte ombudsmanden i den sidste måned op til børnekontorets start den 1. november 2012 en nyhed ud ca. en gang om ugen om det kommende børnekontor. Ombudsmanden og jeg skrev en kronik, som blev optrykt i nogle aviser, og i den sidste uge op til kontorets start var der omfattende mediedækning af, at der ville komme et nyt kontor i ombudsmandsinstitutionen, og hvilke opgaver kontoret ville få. Vi holdt en stor reception på åbningsdagen med deltagelse af Folketingets formand, social- og integrationsministeren samt repræsentanter for de politiske partier, børneorganisationer mv., relevante myndigheder og elevorganisationer. Under receptionen var der børn, der sammen med en kunstner lavede udsmykning til børnekontorets vægge, og en gruppe unge spillede i gården. Også til den begivenhed var pressen inviteret.

Forløbet efter den 1. november 2012 har efter vores vurdering vist, at informationsindsatsen op til børnekontorets start har båret frugt. Børnekontoret har fra første dag modtaget mange klager, også en del fra børn og unge. Vi er imidlertid meget opmærksomme på, at arbejdet ikke er slut. Der kommer hele tiden nye børn og unge til, og vi skal derfor løbende overveje, om vi er synlige nok. Ikke mindst for de særligt udsatte, der bor på døgninstitutioner.

Børnekontoret har overordnet fire opgaver:

- At tage imod **klager**, der vedrører børn. Klagerne kan komme fra børn eller voksne.
- At rejse såkaldte **initiativsager**. Børnekontoret kan på baggrund af f.eks. omtale i medierne, der tyder på, at myndigheder eller private institutioner ikke har fulgt lovgivning eller god forvaltningsskik over for børn, vælge at gå ind i en sag. Initiativsager kan også rejses på baggrund af oplysninger i en klagesag.
- **Tilsynsbesøg**. Børnekontoret kan tage på besøg i både private og offentlige institutioner.
- **Børnekonventionen**. Som særlig opgave skal børnekontoret holde øje med, at forvaltningen overholder FN's Børnekonvention og andre internationale forpligtelser til at sikre børns rettigheder.

Under et tilsynsbesøg på en døgninstitution havde børnekontorets medarbejdere en samtale med en 14-årig pige. Pigen fortalte, at hun var glad for at bo på institutionen. Hun var derfor ked af, at kommunen syv måneder tidligere havde fortalt hende, at hun skulle flytte til en plejefamilie, og at kommunen arbejdede på at finde en plejefamilie til hende. Siden kommunen havde oplyst hende om, at den arbejdede på at finde en plejefamilie til hende, havde hun intet hørt fra kommunen. Det gjorde hende utryk, og uvisheden om fremtiden var meget belastende for hende.

Ombudsmanden viderefremmede pigens ønsker til kommunen, som herefter traf afgørelse om, at pigen fortsat skulle være anbragt på den institution, hvor hun boede.

Ombudsmanden kan ikke træffe afgørelse om, hvor et anbragt barn skal bo, men kan viderefremme barnets ønsker til den relevante myndighed og dermed medvirke til, at barnets ønsker og holdninger indgår i sagen, når myndigheden tager stilling til spørgsmålet.

En 14-årig dreng bad ombudsmanden om hjælp til at forhindre, at hans mors kæreste, der var udlænding, blev sendt ud af landet. Drengen skrev bl.a., at moderens kæreste var blevet som en ekstra far for ham, og at de havde det godt sammen – han, moderen og kæresten.

Ombudsmanden skrev til drengen, at han godt kunne forstå, at drengen gerne ville have, at moderens kæreste blev hos ham og moderen, men fordi hans henvendelse ikke handlede om hans egen sag – men om moderens kærestes sag – var drengen ikke det, man kalder part i sagen. Derfor foretog ombudsmanden sig ikke noget i anledning af drengens henvendelse.

Hvis en "udenforstående" indgiver en klage til ombudsmanden i en sag, der indeholder oplysninger om en anden person, vil ombudsmanden efter fast praksis kræve samtykke fra parten – typisk i form af en original fuldmagt. Det skyldes, at ombudsmanden ønsker at sikre sig, at parten er indforstået med, at han behandler klagen.

En kvinde klagede til ombudsmanden over, at hendes tidligere bopælskommune ikke ville afgive sin status som handlekommune for hendes tvangsfjernede datter til den kommune, som kvinden nu boede i.

Det var kvindens tidligere bopælskommune, der havde anbragt datteren uden for hjemmet. Derfor var den tidligere bopælskommune såkaldt handlekommune for datteren, også selvom kvinden var flyttet til en anden kommune.

Reglerne gav dog mulighed for, at kvindens nye og tidligere bopælskommune kunne aftale, at den nye kommune skulle være handlekommune for datteren. Kvindens tidligere kommune ønskede imidlertid ikke at indgå en sådan aftale. Kommunen mente, at det ville sikre bedst mulig kontinuitet for datteren, hvis den fortsatte som handlekommune.

Ombudsmanden skrev til kvinden, at han ikke mente, der var udsigt til, at han kunne kritisere, at den oprindelige kommune forblev handlekommune, og derfor afsluttede han sagen.

Hvis ombudsmanden vurderer, at der ikke er udsigt til, at han kan kritisere de afgørelser, der er truffet i en sag, afslutter ombudsmanden typisk behandlingen af klagen uden at have bedt de involverede myndigheder om en udtalelse.



En kvinde var utilfreds med, at kommunen havde begrænset hendes telefonkontakt med sin søn, der var anbragt uden for hjemmet. De måtte kun tale sammen to gange om ugen. Kommunens afgørelse kunne indbringes for det sociale nævn, og kvinden havde modtaget en klagevejledning sammen med afgørelsen. Ifølge klagevejledningen havde kvinden fire uger til at klage over afgørelsen, men det havde hun ikke gjort.

Ombudsmanden skrev til kvinden, at han ikke kunne behandle hendes klage. Det skyldtes, at hun ikke havde udnyttet muligheden for at klage over kommunens afgørelse til det sociale nævn.

Ombudsmanden kan ikke behandle klager over forhold, der kan påklages til en anden forvaltningsmyndighed, før denne myndighed har truffet afgørelse. Bestemmelsen indebærer, at eventuelle klagemuligheder skal være udnyttet. Ellers kan ombudsmanden ikke behandle klagen.

Ombudsmanden modtog en e-mail fra en kvinde, som hun også havde sendt til bl.a. byrådet og lederne i en kommune. I e-mailen skrev kvinden, at familier med børn med særlige behov efter hendes opfattelse ikke fik tilstrækkelig hjælp og støtte fra kommunen.

Ombudsmanden skrev til kvinden, at han ikke foretog sig noget, fordi han anså hendes e-mail for at være sendt til orientering.

Ombudsmanden modtager mange e-mails, som er sendt til orientering, herunder e-mails, som er sendt til ombudsmanden i kopi ("cc"-mails). Ombudsmanden foretager sig som udgangspunkt ikke noget i anledning af e-mails, som er sendt til orientering.

ANBRAGTE UNGES RETTIGHEDER



Morten Engberg
Afdelingschef, tilsynsafdelingen

I 2012 rejste ombudsmanden en række centrale spørgsmål over for Social- og Integrationsministeriet om anbragte unges rettigheder. Baggrunden var en række tilsynsbesøg på opholdssteder i 2011 og 2012. Under besøgene kom det frem, at visse opholdssteder brugte foranstaltninger over for unge, som man ikke uden samtykke kan bruge over for andre borgere, medmindre der er en særlig lovhjemmel. I juridisk sprog kaldet magtanvendelse.

URINPRØVER

Et eksempel på dette er brug af urinprøver. Flere af de unge, som ombudsmanden og hans medarbejdere talte med under tilsynsbesøgene, fortalte, at de blev bedt om at afgive en urinprøve i forskellige situationer. Det kunne f.eks. være i tilfælde, hvor en ung, som tidligere havde haft misbrugsproblemer, havde været på besøg uden for opholdsstedet, eller hvor den unges adfærd gav anledning til en konkret mistanke, f.eks. om brug af euforiserende stoffer. Men det skete også, at der blev taget en urinprøve, blot fordi den unge havde en sagsbehandler, der ønskede, at der blev taget en prøve.

Det var som udgangspunkt frivilligt, om de unge ville aflægge urinprøver. Men det viste sig dog, at det på en del opholdssteder kunne få konsekvenser for de unge, hvis de nægtede at aflægge en urinprøve. På flere opholdssteder var det f.eks. sådan, at hvis en ung beboer nægtede at aflægge en urinprøve, blev det betragtet som en positiv prøve, altså en prøve, der viste, at den unge havde brugt euforiserende stoffer, og det kunne i sig selv have konsekvenser for den unge. Det kunne f.eks. medføre, at den unge blev tvunget til at have tæt kontakt med ansatte på opholdsstedet, f.eks. ved at skulle sove i samme værelse

som en ansat af samme køn. Konsekvensen kunne også være, at den unge fik forbud mod at gå alene i byen, eller at en friweekend blev inddraget. Ombudsmanden konkluderede altså, at det ikke skete helt frivilligt, når de unge aflagde en urinprøve.

Urinprøverne blev i praksis aflagt under opsyn af en voksen, f.eks. sådan at en ansat stod lige ved siden af eller bag ved den unge; i andre tilfælde vendte den voksne ryggen til eller stod uden for døren. Flere af de unge fortalte, at de oplevede det som nedværdigende at skulle afgive en urinprøve under opsyn af ansatte.

Der er ingen tvivl om, at der kan være gode grunde til at bede om en urinprøve, f.eks. på opholdssteder, hvor der bor mennesker med misbrugsproblemer. Men hvis beboerne mere eller mindre bliver tvunget til at aflægge urinprøver, er det at opfatte som et indgreb i retten til et privatliv. Det gælder ikke mindst, når det drejer sig om mennesker, som bor på en institution, fordi de er afhængige af de ansatte på stedet. Derfor er det vigtigt, at lovgivningen indeholder klare regler om brug af urinprøver på sådanne steder.

MOBILTELEFON OG COMPUTER

Samme problemstilling mødte ombudsmanden på andre områder under tilsynsbesøgene. For de allerfleste børn og unge er det helt afgørende, at de har mulighed for at bruge internet eller mobiltelefon. Visse opholdssteder har indført regler, som begrænser de unges adgang til at kommunikere ved hjælp af mobiltelefon eller computer. Det er forskelligt, hvad reglerne præcis går ud på. Nogle steder er der f.eks. regler om, at de unge får deres mobiltelefon efter deres daglige gøremål, eller når de har været i bad i weekenderne, eller at de unge får udleveret deres telefon fredag, efter at de har rengjort deres område og deres værelse. Der er også eksempler på interne regler på opholdssteder om, at de unges mobiltelefon bliver inddraget, hvis den bliver brugt uhensigtsmæssigt, f.eks. til trusler eller skældsord, eller hvis den unge har forladt opholdsstedet uden tilladelse. På nogle opholdssteder er der også regler om, at den unge ikke kan få sin mobiltelefon uden en aftale med de ansatte, hvis den unge er blevet syg.

Også med hensyn til computerbrug er der på visse opholdssteder indført begrænsninger. På et opholdssted, som ombudsmanden og hans medarbejdere besøgte, var der f.eks. en regel om, at der ikke måtte ryges på værelserne, og hvis man gjorde det alligevel, blev internetforbindelsen afbrudt. Andre steder var der regler om, at de unge ikke måtte downloade ting fra internettet uden tilladelse fra en voksen, eller at de unge kun måtte besøge nogle bestemte chatsider.

Flere af de unge, som ombudsmanden og hans medarbejdere talte med under tilsynsbesøgene, gav udtryk for, at de oplevede, at begrænsningerne var meget indgribende. Omvendt er der ingen tvivl om, at institutionerne kan have gode grunde, både af ordensmæssig, pædagogisk og sikkerhedsmæssig karakter, til at fastsætte sådanne begrænsninger.

LOVREGLER

Tilsynsbesøgene førte til, at ombudsmanden overvejede, om det var lovligt at indføre sådanne begrænsninger i forhold til unge, som bor på opholdssteder. Der er ikke noget enkelt svar på det spørgsmål, for der er ikke taget udtrykkelig stilling til det nogen steder i lovgivningen.

At der ikke kan gives et klart svar på, hvornår det er lovligt at indføre sådanne begrænsninger, er i sig selv et problem. Det betyder, at der er risiko for, at de unge på forskellige opholdssteder bliver udsat for uensartet og vilkårlig behandling.

Derfor bad ombudsmanden om et møde med Social- og Integrationsministeriet, og den 23. oktober 2012 blev der holdt et møde. På mødet var der enighed om, at der manglede klare regler på området.

Det var ikke tilfældigt, at ombudsmanden i 2011 og 2012 blev opmærksom på, at der herskede uklarhed om reglerne for forskellige former for indgreb, som bliver brugt over for anbragte unge. Ombudsmanden havde nemlig på forhånd besluttet, at hans tilsynsbesøg i 2011 og 2012 bl.a. skulle fokusere på opholdssteder for børn og unge, for det gav mulighed for at afdække, om der var generelle problemer på netop denne type af institutioner. Samtidig var det klart, at det ikke nyttede noget, at ombudsmanden tog spørgsmålet om, hvorvidt det var lovligt at indføre sådanne begrænsninger, op over for de enkelte institutioner. Et spørgsmål af den karakter skal så vidt muligt løses i samarbejde med det ministerium, som har ansvaret for sagsområdet, i dette tilfælde Social- og Integrationsministeriet.

Kort før sommeren 2013 nedsatte regeringen et udvalg, som skal beskrive udfordringerne ved brug af magt over for børn og unge i døgntilbud, på opholdssteder og i plejefamilier. Desuden skal udvalget komme med forslag til nye regler, hvis det er relevant.

Tirsdag den 30. oktober 2012 ringede ombudsmandens OPCAT-besøgshold uden varsel på døren hos den sikrede døgninstitution Egely for at besøge institutionens sikrede afdelinger, herunder en særligt sikret afdeling. Egelys ledelse, der sad i ansættelsessamtaler, modtog besøgsholdet imødekomende og sørgede for, at tilsynsbesøget kunne gennemføres.

De fleste tilsynsbesøg er varslede, men ombudsmanden kan også tage på uvarslede besøg, f.eks. som opfølgning på tidligere, varslede besøg.

Ordet handicaptilgængelighed var ikke nævnt i forbindelse med gymnasiereformen, som betød, at de tidligere amtskoler blev selvejende. Ombudsmanden mente, at det var vigtigt, at også handicaptilgængelighed blev inddraget i planlægningen og koordineringen af gymnasieområdet. Derfor bad ombudsmanden Undervisningsministeriet om et møde.

Undervisningsministeriet oplyste på mødet, at ministeriet overvejede at tage kontakt til fordelingsudvalgene, der står for fordelingen af elever til de enkelte gymnasier.

Efterfølgende meddelte ministeriet, at problemstillingen var blevet drøftet på et møde med fordelingsudvalgenes sekretariater og taget med i ministeriets overvejelser om at ændre bekendtgørelsen om optagelse på de gymnasiale uddannelser. Efter ændringen indgår handicaptilgængelighed nu som et væsentligt kriterium ved fordelingen af elever til de enkelte gymnasier.

Folketingets Ombudsmand følger udviklingen i ligebehandlingen af mennesker med handicap efter opfordring fra Folketinget. Ombudsmanden foretager bl.a. tilsyn med handicaptilgængeligheden, navnlig i forhold til ældre offentlige bygninger. Herudover er der et løbende samarbejde med myndighederne på handicapområdet og med Danske Handicaporganisationer.

Under en tvangshjemsendelse gik en 26-årig afghansk mand amok på rejsen til Kabul. Manden var på forhånd vurderet til at være meget voldelig, og han fik ved afhentningen på Institutionen for Frihedsberøvede Asylansøgere, Ellebæk, fikseret sine hænder med et fikseringsbælte. I flyet på vej til Istanbul nikkede han to politifolk en skalle. Manden blev herefter holdt fast i sædet i en time af de tre ledsagende betjente indtil ankomsten til Istanbul. Under transitopholdet i Istanbul fortsatte han med at være voldelig, idet han bl.a. sparkede en betjent i hovedet. Med assistance fra det tyrkiske politi fik betjentene fastholdt manden og forsøgte at tale ham til ro indtil flyafgangen til Kabul. Alligevel forsøgte han flere gange at nikke politifolkene en skalle. I flyet til Kabul faldt han imidlertid til ro, og han fik sine hænder fri efter en times flyvning. Resten af rejsen foregik uden anvendelse af magt.

Hele forløbet blev observeret af en medarbejder hos ombudsmanden, som fløj med til Kabul, hvor manden indrejste uden problemer. Ombudsmandens medarbejder konstaterede efterfølgende, at politiet havde været nødt til at bruge magt, og at den anvendte magt ikke havde været overdreven. Under disse omstændigheder var tvangshjemsendelsen foregået så værdigt som muligt.

Ombudsmanden fører tilsyn med politiets tvangsudsendelser. En medarbejder er ansat til at følge udsendelserne – dels ved at tage med på flyrejser, dels ved at gennemgå politiets dokumenter i udvalgte sager.





En indsat klagede over et afslag på prøveløsladelse, efter at han havde udstået to tredjedele af straffen. Et sådant afslag kan indbringes for domstolene. Ombudsmanden oplyste den indsatte om muligheden for at gå til domstolene og lukkede herefter sagen.

Ombudsmanden kan ikke behandle klager over domstolene. Efter fast praksis behandler han heller ikke sager, hvor der er en særlig let adgang til domstolsprøvelse – og det gælder, uanset om adgangen til domstolsprøvelse er udnyttet eller ej.

I forbindelse med et tilsynsbesøg på Aalborg Psykiatriske Sygehus blev ombudsmanden opmærksom på, at sygehuset i en instruks havde fastsat nogle regler om begrænsninger og indgreb over for den enkelte patient. Bl.a. krævede det tilladelse fra sygehusets personale at forlade sygehuset. Ombudsmanden bad Psykiatrien i Region Nordjylland om at redegøre for det retlige grundlag for disse begrænsninger i forhold til patienterne, der var frivilligt indlagt og ikke tvangstilbageholdt efter psykiatriloven.

Ombudsmanden præciserede, at psykiatriloven *udtømmende* gør op med, i hvilket omfang der kan ske frihedsberøvelse på en psykiatrisk afdeling. Ombudsmanden henstillede til psykiatrien at sikre, at psykiatrilovens bestemmelser om frihedsberøvelse blev efterlevet nøje.

Folketingets Ombudsmand foretager tilsynsbesøg på bl.a. psykiatriske afdelinger. Under tilsynsbesøgene er opmærksomheden også rettet mod spørgsmålet om efterlevelse af psykiatrilovens regler.



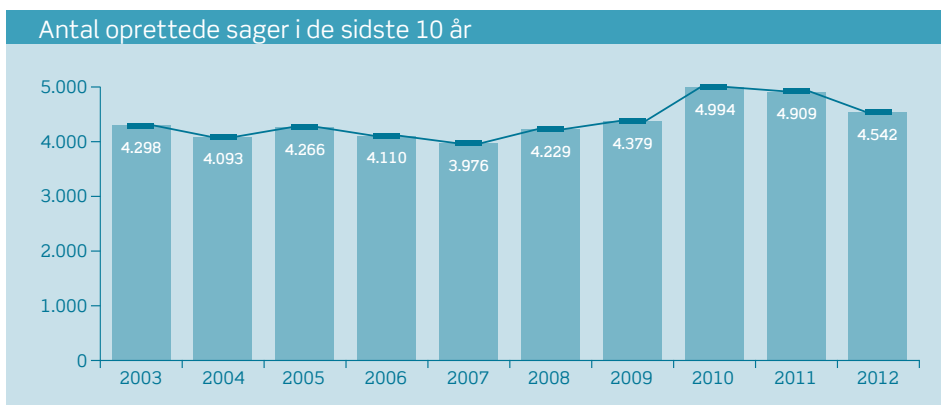


STATISTIK

HOVEDTAL

Dette afsnit indeholder nogle hovedtal for embedets sagsbehandling. For uddybende statistiske oplysninger henvises til side 78-91.

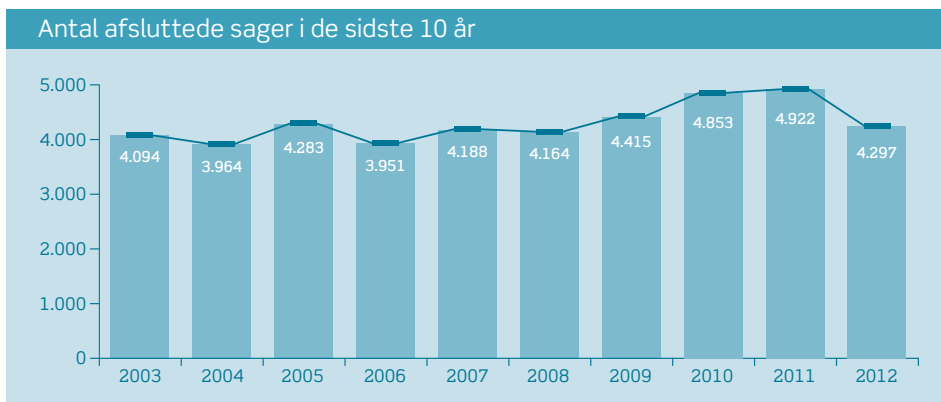
Antallet af *nye* sager var i 2012 4.542 mod 4.909 i 2011. Til sammenligning har udviklingen i antallet af nye sager de seneste 10 år været følgende:



Tallet for sager, der blev oprettet på baggrund af en klage, var 4.263 i 2012 mod 4.670 i 2011.

127 sager blev oprettet som følge af ombudsmandens mulighed for af egen drift at undersøge sager (egen drift-sager, eller *initiativsager*), og 13 sager var tilsyns-sager (indtil den 1. november 2012 betegnet inspektionssager). 75 sager blev oprettet i relation til embedets opgaver i forbindelse med OPCAT (se Folketingets Ombudsmands beretning for 2009, side 18). Desuden blev der oprettet 24 sager i relation til ombudsmandens funktion som kontrolmyndighed i forbindelse med tvangsmæssige udsendelser af udlændinge (se Folketingets Ombudsmands beretning for 2011, side 21-22). Herudover blev der modtaget 742 konkrete udsendelsessager til gennemgang i henhold til § 30 a, stk. 3, i udlændingeloven (disse sager er ikke talt med i det samlede sagstal). Der blev ikke iværksat egen drift-projekter i 2012. Der blev dog i 2012 bedt om 40 sager fra Fødevareministeriets Klagecenter i forbindelse med et egen drift-projekt iværksat i 2011, som ikke var afsluttet ved udgangen af 2012.

Tallet for sager, som blev *afsluttet* i 2012, var 4.297 mod 4.922 i 2011. 686 (16,0 pct.) af de afsluttede sager blev realitetsbehandlet, det vil i udgangspunktet sige med en stillingtagen fra ombudsmanden. 3.611 (84,0 pct.) af de afsluttede sager blev afvist af forskellige grunde (se nærmere side 87).



Normalt sendes der et første svar fra ombudsmanden til den, der har klaget – også i sager, der senere afvises – inden for 10 arbejdsdage efter modtagelsen af klagen. 35,2 pct. af de afviste klagesager blev afsluttet, inden der var gået 10 kalenderdage. Den gennemsnitlige behandlingstid i klagesager, der blev afvist, var 39,1 dag i 2012.

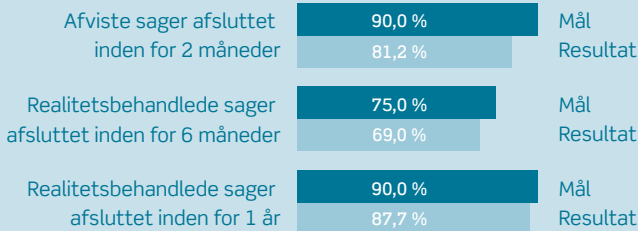
For realitetsbehandlede konkrete sager (dvs. klagesager samt konkrete sager rejst på ombudsmandens eget initiativ, men ikke tilsynsager mv.), som blev afsluttet i beretningsåret, var den gennemsnitlige sagsbehandlingstid 6,0 måneder (181,9 dage), og for afviste konkrete sager var den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i 2012 40,3 dage. De tilsvarende tal for 2011 var 33,7 dage for afviste konkrete sager og 162,7 dage for realitetsbehandlede konkrete sager.

Sagsbehandlingstiderne har generelt været længere i 2012 end i de forudgående år, ligesom produktionen har været lavere. Dette har bl.a. sammenhæng med, at ombudsmanden i 2012 implementerede et nyt elektronisk sags- og dokumenthåndteringssystem. Overgangen krævede en del ressourcer, ligesom der gik nogen tid, før alle arbejdsdage var på plads i det nye system.

Ombudsmanden har opstillet mål for den tilstræbte sagsbehandlingstid i *klagesagerne*, dels for de sager, der afvises, dels for de sager, der realitetsbehandles. Målet er, at 90 pct. af de klagesager, der afvises, bør være afsluttet inden for 2 måneder. 75 pct. af de klagesager, der realitetsbehandles, bør være afsluttet inden for 6 måneder; efter 1 år skal 90 pct. af de klagesager, der realitetsbehandles, være afsluttet.

Disse mål nåede vi ikke helt i 2012: 81,2 pct. af de afviste klagesager blev afsluttet inden for 2 måneder (regnet som 60 dage) – målet var 90 pct. Af de realitetsbehandlede klagesager blev 69,0 pct. afsluttet inden for et halvt år (regnet som 182 dage) mod et mål på 75 pct. 87,7 pct. af de realitetsbehandlede klagesager var afsluttet efter 1 år, og her var målet 90 pct.

Ombudsmandens målsætninger for sagsbehandlingstiden i klagesager



Pr. 1. juni 2013 var der 236 konkrete sager, som ikke var afsluttet, 5 måneder efter at de var oprettet. Heraf afventede 179 ombudsmanden.

I 2012 erklærede jeg mig inhabil i 22 klagesager. Det forholdsvis høje tal har sammenhæng med min baggrund som rigsadvokat. Folketingets Retsudvalg overdrog til landsdommer Henrik Bloch Andersen at behandle disse sager. Ombudsmandens kontor ydede sekretariatsbistand ved behandlingen af sagerne.

Færøernes Lagting overdrog ikke nogen sager til mig som sættembudsmand for Lagtingets Ombudsmand i 2012. Derimod overdrog Inatsisartut (det grønlandske parlament) mig 2 sager som sættembudsmand for Ombudsmanden for Inatsisartut. Jeg måtte dog erklære mig inhabil i den ene af disse sager.

Der blev i alt registreret 32.160 dokumenter (breve til og fra embedet mv.) i embedets elektroniske system i kalenderåret 2012. Det tilsvarende tal for 2011 var 30.305 dokumenter.

UDDYBENDE STATISTIK

I dette afsnit findes en uddybende redegørelse for de centrale tal i forbindelse med embedets sagsbehandling.

Materialet i dette afsnit kan sammenholdes med det tilsvarende afsnit i beretningen på vores hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, som også indeholder en samlet og mere detaljeret udgave af tabel 1 og 3.

Ombudsmandens statistik skal afspejle nogle væsentlige karakteristika ved de sager, der behandles, men skal også sige noget om udnyttelsen af de ressourcer, der findes i huset. Fremstillingen er bygget op om nogle gennemgående skillelinjer. Først og fremmest indeholder dette afsnit og afsnittet ”Hovedtal” på side 75-77 oplysninger om nye sager ved embedet og sager, som huset har behandlet. Redegørelsen for de afsluttede sager vedrører sagerne, der blev *afsluttet* i 2012 – uanset hvornår sagerne blev oprettet – mens redegørelsen for de nye sager handler om sager, som blev *oprettet* i 2012 – uanset om sagerne blev afsluttet i 2012 eller først senere. De to tal er derfor typisk ikke sammenfaldende.

Desuden skelnes der mellem forskellige typer af sager: klagesager, tilsynssager (indtil den 1. november 2012 betegnet inspektionssager) og sager, som ombudsmanden rejser på eget initiativ (egen drift-sager, eller initiativsager), sager, hvor klageren eller andre ønsker indsigt, sager i forbindelse med internationalt samarbejde mv. Forskellige sagstyper indgår i forskelligt omfang i statistikken. Redegørelsen for de afsluttede sager og oplysningerne i afsnittet ”Hovedtal” om antallet af nye sager angår imidlertid kun de tre første typer af sager.

Endelig skelnes der mellem sager, hvor ombudsmanden forholder sig til det eller de rejste problemer i sagen – en såkaldt realitetsbehandling – og sager, der afvises af forskellige grunde.

Realitetsbehandling finder i udgangspunktet sted på grundlag af en høring, hvor myndighederne får lejlighed til at udtale sig over for ombudsmanden om klagens indhold, men ombudsmanden kan også i særlig klare tilfælde, hvor der ikke udtales kritik eller gives henstilling, vælge at tage stilling til klagen uden forudgående høring.

Visse sager skal afvises – for tiden eller endeligt.

Ombudsmanden må f.eks. ikke behandle klager over forhold, *der kan påklages til en anden forvaltningsmyndighed, før den anden forvaltningsmyndighed har truffet afgørelse* (ombudsmandslovens § 14). Klager, der kommer til ombudsmanden, før eventuelle klagemuligheder er udtømt, kan derfor ikke behandles og skal afvises – i hvert fald for tiden, indtil en klageinstans eventuelt har behandlet klagen.

Efter ombudsmandslovens § 7, stk. 2, omfatter ombudsmandens virksomhed ikke domstolene. Derfor skal f.eks. klager over domstolene afvises, og her er afvisningen endelig.

I statistikken er de forskellige tal og oplysninger forsøgt samlet under over-skuelige temaer: Hvor mange nye sager oprettede embedet? Hvor mange sager afsluttede ombudsmanden? Hvor lang tid tog det at behandle sagerne? Disse temaer er skilt ud til særskilt behandling i afsnittet ”Hovedtal” på side 75-77.

I det følgende behandles spørgsmålene: Hvad gjorde ombudsmanden ved de sager, der blev afsluttet i 2012? Hvad handlede de om? Hvilke myndigheder var berørt?

Hvad gjorde vi ved sagerne?

Vi afsluttede 4.297 sager i 2012. 686 (16,0 pct.) af de afsluttede sager blev realitetsbehandlet, og 3.611 sager (84,0 pct.) blev afvist.

Realitetsbehandlede sager

Til kategorien af realitetsbehandlede sager hører, som nævnt ovenfor, sager, hvor ombudsmanden gennemfører en undersøgelse med høring af den eller de relevante myndigheder og afslutter sagen med en udtalelse. Der kan være tale om klagesager, tilsynssager og sager rejst på ombudsmandens eget initiativ.

Til kategorien regnes endvidere sager, der undergives en såkaldt afkortet realitetsbehandling. Der kan være tale om klagesager, hvor ombudsmanden efter sin gennemgang af oplysningerne i sagen vurderer, at der ikke er udsigt til, at en fuld realitetsbehandling af sagen vil kunne føre til kritik af myndighederne eller til, at borgeren på anden vis kan hjælpes med udfaldet af sin sag. Sagerne afsluttes derfor som regel, uden at der indhentes en udtalelse fra myndighederne. Typisk undersøger ombudsmanden klagen og sagen på samme måde som ved de fuldt gennemførte realitetsbehandlinger. Der kan også være tale om sager, som ombudsmanden rejser på eget initiativ, og hvor han retter forespørgsler til myndighederne om bestemte forhold og på grundlag af myndighedernes svar vælger ikke at foretage sig mere i sagen.

Disse afkortede realitetssager er reguleret i ombudsmandslovens § 16, stk. 2, og § 17, stk. 1.

I 2012 blev 399 (58,2 pct.) af de realitetsbehandlede sager afsluttet efter en afkortet behandling som beskrevet.

Det sker, at en myndighed genoptager behandlingen af en sag, som følge af at ombudsmanden har bedt om en udtalelse. Sagen behandles i disse tilfælde igen hos myndighederne, og med henvisning til at sagen således ikke kan siges at være færdigbehandlet hos myndighederne, indstiller ombudsmanden som altovervejende hovedregel sin behandling af sagen. Det er ikke givet, at myndighederne ændrer deres oprindelige afgørelse, men virkningen er i praksis den samme, som hvis der var givet en henstilling til myndighederne om at genoverveje sagen.

I 2012 blev i alt 42 sager afsluttet på dette grundlag.

162 af de fuldt ud realitetsbehandlede sager gav ikke anledning til kritik, henstilling mv. i forhold til den pågældende myndighed.

83 af de realitetsbehandlede sager gav derimod anledning til kritik, henstilling mv. i forhold til den pågældende myndighed.

Fordelingen på myndigheder af de realitetsbehandlede sager, herunder de 83 sager, som gav anledning til kritik, henstilling mv., fremgår af tabel 1 på de følgende sider.

Tabel 1

Realitetsbehandlede sager, herunder sager med kritik, henstilling mv., fordelt på ministerområder, kommunale og regionale myndigheder samt andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence¹

Tabel 1: Realitetsbehandlede sager i 2012

Myndighed mv.	Realitetsbehandlede sager i alt	Realitetsbehandlede sager med kritik, henstilling mv.
A. Ministerområde (statslige myndigheder)		
a. Beskæftigelsesministeriets område	63	4
b. Erhvervs- og Vækstministeriets område	5	2
c. Finansministeriets område	2	0
d. Forsvarsministeriets område	2	1
e. Justitsministeriets område	165	21
f. Klima-, Energi- og Bygningsministeriets område	3	0
g. Kulturministeriets område	6	3
h. Miljøministeriets område	28	1
i. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters område	0	0
j. Ministeriet for Børn og Undervisnings område	10	3
k. Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelsers område	14	5
l. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris område	0	0
m. Ministeriet for Ligestilling og Kirkes område	1	0
n. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses område	21	2
o. Skatteministeriets område	7	4
p. Social- og Integrationsministeriets område	168	13
q. Statsministeriets område	2	1
r. Transportministeriets område	17	1
s. Udenrigsministeriets område	5	3
t. Økonomi- og Indenrigsministeriets område	26	1
Statslige myndigheder i alt	545	65

Tabel 1: Realitetsbehandlede sager i 2012

Myndighed mv.	Realitetsbehandlede sager i alt	Realitetsbehandlede sager med kritik, henstilling mv.
B. Kommunale og regionale myndigheder		
Kommuner ²	103	15
Regioner	27	3
Særlige kommunale eller regionale enheder	1	0
Kommunale og regionale myndigheder i alt	131	18
C. Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence		
Opholdssteder	9	0
Selvejende institutioner	1	0
Trafikskelskaber	0	0
Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt	10	0
D. Total		
Statslige myndigheder i alt (A)	545	65
Kommunale og regionale myndigheder i alt (B)	131	18
Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt (C)	10	0
Året i alt (A-C total)	686	83

- 1) Den statistiske registrering af de afsluttede sager i 2012 er foretaget i umiddelbar forlængelse af afslutningen af den enkelte sag. Tabellens afsnit A er overordnet inddelt efter de ministerier, der bestod ved årets udgang. Afsluttede sager vedrørende myndigheder, som er nedlagt eller omlagt efter den statistiske registrering, er på samme måde som hovedregel søgt placeret under det ministerområde, hvor kompetencen i sagen lå ved årets udgang.
- 2) Opgørelsen inkluderer ikke kommunale tvistnævn omfattet af ombudsmandslovens § 7, stk. 3.

Afviste sager

I alt blev 3.611 (84,0 pct.) af de afsluttede sager afvist, uden at der blev foretaget en fuld eller afkortet realitetsbehandling af dem.

Der er flere grunde til, at sager skal afvises af ombudsmanden, og kategorien ”afviste sager” dækker over flere situationer:

Hvis en klage indgives for sent, skal sagen afvises efter ombudsmandslovens § 13, stk. 3. I 2012 afviste ombudsmanden 128 sager af den grund.

Det sker, at den, der klager til ombudsmanden, ikke har brugt de klagemuligheder, der var i forbindelse med sagens behandling hos de administrative myndigheder, og at de klagefrister, der var, er sprunget. I sådanne tilfælde kan klagen ikke efterfølgende behandles af ombudsmanden. I 2012 afviste ombudsmanden 47 sager af denne art.

Ombudsmanden behandler ikke klager uden for sin kompetence. Efter ombudsmandslovens § 7, stk. 2, skal ombudsmanden afvise klager, der vedrører domstolene og deres virksomhed. Ombudsmanden afviser også klager over forhold, som det kan forventes, at domstolene vil bedømme. I alt 131 sager blev i 2012 afvist af disse grunde. Uden for ombudsmandens kompetence falder også klager over Folketinget, herunder klager over lovgivningsspørgsmål (34 sager i alt). Det samme gælder klager vedrørende private retsforhold og klager over visse nævn, selvom de i anden sammenhæng hører til den offentlige forvaltning (ombudsmandslovens § 7, stk. 3). 226 sager blev i 2012 afvist med henvisning til sådanne former for inkompetence.

I 2012 afviste ombudsmanden samlet 391 sager, fordi klagerne lå uden for ombudsmandens kompetence.

1.591 klager blev afvist for tiden, fordi borgerne selv stadig havde mulighed for at klage over forholdet inden for det administrative klagesystem mv. Ombudsmanden må som nævnt ikke gå ind i en sag, før alle administrative klagemuligheder er udtømt (ombudsmandslovens § 14). I sådanne situationer oversender ombudsmanden enten sagen til myndighederne eller henviser den, der har klaget, til selv at gøre brug af mulighederne for at klage mv. i det administrative system. Samtidig gør ombudsmanden vedkommende opmærksom på muligheden for eventuelt at vende tilbage, når klagemulighederne er udnyttet, og der er truffet endelig afgørelse i sagen. I 988 (62,1 pct.) af de sager, der blev afvist for tiden, oversendte ombudsmanden henvendelsen til myndighederne.

I de 1.591 tilfælde, hvor ombudsmanden i 2012 afviste en sag for tiden, havde de personer, der havde klaget, altså som altovervejende hovedregel mulighed for at vende tilbage til ombudsmanden, hvis de fortsat var utilfredse med myndighedernes afgørelse og/eller behandling af sagen.

I visse situationer var klagen anonym og skulle som følge heraf afvises efter ombudsmandslovens § 13, stk. 2 (14 sager i 2012). I andre tilfælde viste det sig, at der ikke var tale om en egentlig klage, men en forespørgsel eller blot materiale, der var sendt til ombudsmandens orientering (342 sager). I atter andre tilfælde var det nødvendigt at bede klageren om at præcisere sin klage, og klageren vendte ikke tilbage, eller klageren trak sin klage tilbage (190 sager). Disse situationer har vi slået sammen her i den statistiske redegørelse (punkt 1.4 i tabel 2 på næste side). I 2012 havde vi 546 sådanne sager.

Efter ombudsmandslovens § 16, stk. 1, afgør ombudsmanden selv, om en klage giver tilstrækkelig anledning til en egentlig undersøgelse af sagen.

Ombudsmandens beslutning om, at en sag skal afvises, træffes efter en gennemgang af klagerens henvendelse og de bilag, der måtte være sendt med, men der er intet til hinder for, at ombudsmanden indhenter bilag fra myndighederne, inden klageren svares og får en forklaring på, hvorfor ombudsmanden har valgt ikke at indlede en undersøgelse.

I 2012 afviste ombudsmanden 908 sager med henvisning til ombudsmandslovens § 16, stk. 1.

Tabel 2 på næste side indeholder oplysninger om de registrerede afvisningsgrunde i alle sager og særskilt for kommunale og regionale sager.

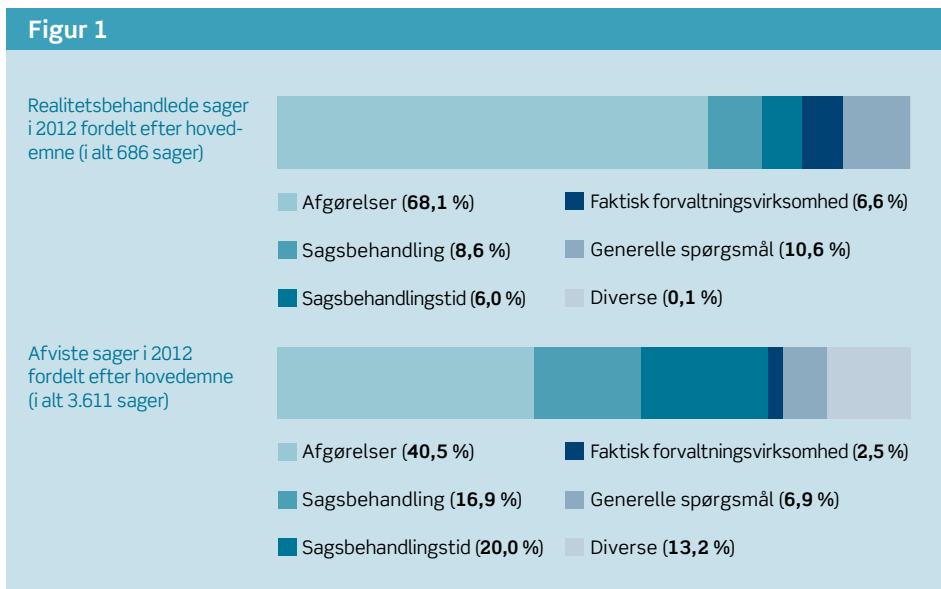
Tabel 2
Sager afvist i 2012

Tabel 2: Sager afvist i 2012

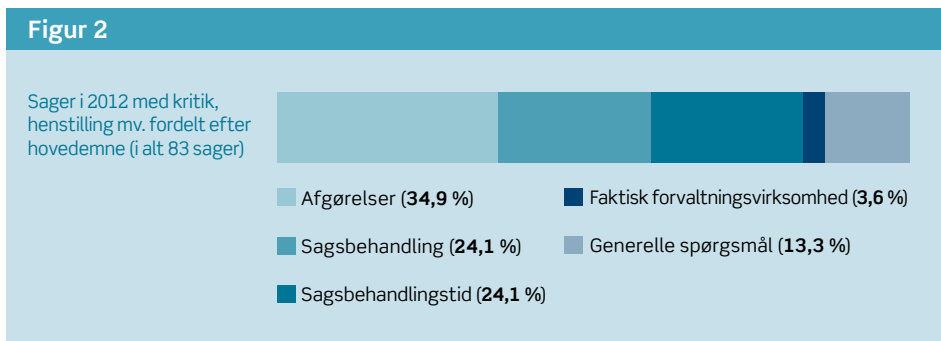
	Afviste sager i alt	Heraf kommunale og regionale sager
Afvisningsgrund		
1. Endelige afvisninger		
1. Klagen var indgivet for sent (ombudsmandslovens § 13, stk. 3)	128	38
2. De administrative muligheder for behandling af sagen var ikke udtømt og kunne ikke længere udnyttes (ombudsmandslovens § 14)	47	32
3. Klagen angik forhold uden for ombudsmandens kompetence, f.eks. en domstol, dommere, Folketinget, lovgivningsspørgsmål eller private retsforhold	391	22
4. Forespørgsler mv. uden egentlig klage; klager, som ikke blev præciseret, eller som blev tilbagekaldt; anonyme klager mv.	546	147
5. Andre henvendelser, herunder klager, som ombudsmanden besluttede at afvise (ombudsmandslovens § 16, stk. 1)	908	297
Endelige afvisninger i alt	2.020	536
2. Foreløbige afvisninger		
De administrative muligheder for behandling af sagen var ikke udtømt mv. (ombudsmandslovens § 14)	1.591	693
Foreløbige afvisninger i alt	1.591	693
Total (1+2)	3.611	1.229

Hvad handlede sagerne om?

Hovedemnerne – dvs. hvad ombudsmandens reaktion i sagen især var rettet mod – i de 4.297 sager, der blev afsluttet i 2012, fordelte sig på følgende vis inden for henholdsvis realitetsbehandlede sager (i alt 686) og afviste sager (i alt 3.611):



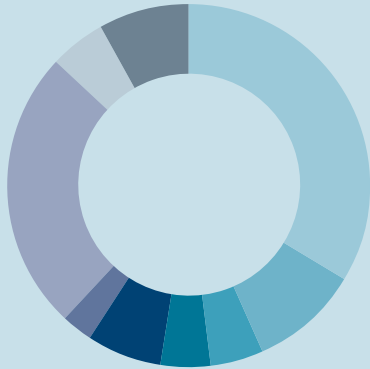
Til sammenligning ser fordelingen efter hovedemne sådan ud for de realitets-sager, hvor der blev givet kritik, henstilling mv. (83 sager):



Ser man på, hvilke forvaltningsområder de afsluttede sager lå inden for, ser tallene sådan ud:

Figur 3

Afsluttede sager i 2012 fordelt efter overordnet område (arkivkode) (i alt 4.297 sager)



- Arbejdsmarkedsretlige og socialretlige sager (33,7 %)
- Miljøret, byggeri og boliger (9,7 %)
- Skatter og afgifter, budget og økonomi (4,8 %)
- Erhverv og energi (4,4 %)
- Kommuner, regioner, sundhed, udenrigsforhold og forsvar (6,7 %)
- Transport, kommunikation og veje (2,7 %)
- Justitsvæsenet, udlændinge mv. (25,2 %)
- Undervisning, forskning, kirke og kultur (4,8 %)
- Personalesager mv. (8,0 %)

Hvilke myndigheder mv. var berørt?

Tabel 3 på de følgende sider viser fordelingen af samtlige sager afsluttet i 2012 efter involverede myndigheder mv. På ombudsmandens hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, findes en mere detaljeret oversigt.

Tabel 3Berørte myndigheder mv.¹

Tabel 3: Berørte myndigheder mv.

Myndighed mv.	Alle sager	Afviste sager
A. Ministerområde (statslige myndigheder)		
a. Beskæftigelsesministeriets område	233	170
b. Erhvervs- og Vækstministeriets område	23	18
c. Finansministeriets område	16	14
d. Forsvarsministeriets område	14	12
e. Justitsministeriets område	729	564
f. Klima-, Energi- og Bygningsministeriets område	18	15
g. Kulturministeriets område	30	24
h. Miljøministeriets område	91	63
i. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters område	0	0
j. Ministeriet for Børn og Undervisnings område	27	17
k. Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelsers område	80	66
l. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris område	40	40
m. Ministeriet for Ligestilling og Kirkes område	12	11
n. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses område	118	97
o. Skatteministeriets område	158	151
p. Social- og Integrationsministeriets område	488	320
q. Statsministeriets område	15	13
r. Transportministeriets område	68	51
s. Udenrigsministeriets område	15	10
t. Økonomi- og Indenrigsministeriets område	130	104
Statslige myndigheder i alt	2.305	1.760
B. Kommunale og regionale myndigheder		
Kommuner ²	1.253	1.150
Regioner ³	103	76
Særlige kommunale eller regionale enheder	4	3
Kommunale og regionale myndigheder i alt	1.360	1.229

Tabel 3: Berørte myndigheder mv.

Myndighed mv.	Alle sager	Afviste sager
C. Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence		
Opholdssteder	13	4
Selvejende institutioner	3	2
Trafikselskaber	2	2
I alt	18	8
D. Myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt⁴		
Statslige myndigheder i alt (A)	2.305	1.760
Kommunale og regionale myndigheder i alt (B)	1.360	1.229
Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt (C)	18	8
I alt (A-C total)	3.683	2.997
E. Institutioner mv. uden for ombudsmandens kompetence		
1. Domstole mv. ⁵	62	62
2. Tvistnævn ⁶	20	20
3. Andre institutioner, selskaber, virksomheder og personer uden for ombudsmandens kompetence	240	240
I alt	322	322
F. Sager, som ikke angik bestemte institutioner mv.		
	292	292
Året i alt (A-F total)	4.297	3.611

- Den statistiske registrering af de afsluttede sager i 2012 er foretaget i umiddelbar forlængelse af afslutningen af den enkelte sag. Tabellens afsnit A er overordnet inddelt efter de ministerier, der bestod ved årets udgang. Afsluttede sager vedrørende myndigheder, som er nedlagt eller omlagt efter den statistiske registrering, er på samme måde som hovedregel søgt placeret under det ministerområde, hvor kompetencen i sagen lå ved årets udgang.
- Opgørelsen inkluderer ikke kommunale tvistnævn omfattet af ombudsmandslovens § 7, stk. 3. Sager vedrørende sådanne nævn er medtaget under tabellens punkt E.2.
- På grund af ændret registreringspraksis efter indførelse af nyt elektronisk sags- og dokumenthåndteringssystem hos ombudsmanden i marts 2012 er det ikke længere muligt at oplyse tal for de enkelte regioner.
- Ombudsmanden traf i 2012 ingen beslutninger efter ombudsmandslovens § 7, stk. 4, om, at et selskab, en institution, en forening mv., som administrativt var inddraget under forvaltningsloven, lov om offentlighed i forvaltningen eller lov om offentlige myndigheders registre, skulle være omfattet af ombudsmandens virksomhed.
- Jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 2.
- Organer omfattet af ombudsmandslovens § 7, stk. 3.

Hvor meget havde Ministeriet for Børn og Undervisning krævet ved salget af to bygninger i Rønne? Det ville en journalist gerne vide. Ministeriet gav imidlertid afslag på aktindsigt, fordi forhandlingerne om salg af bygningerne ikke var afsluttet. Journalisten klagede derefter til ombudsmanden, som erklærede sig enig med ministeriet i, at aktindsigt under forhandlingerne ville afskære det offentlige fra at forhandle som ligestillet kontraktpart.

Ombudsmandens opgave er at kontrollere, at myndighederne overholder regler og love, men det betyder ikke, at han "holder med" klagerne. Han skal vurdere alle sager nøgternt juridisk.

Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) gav afslag på aktindsigt i en sag om en forsker. UVVU afslog, med den begrundelse at der var tale om en verserende sag. Ombudsmanden havde kort forinden udtalt i en lignende sag, at UVVU's praksis ikke var i overensstemmelse med offentlighedsloven, og han havde derfor bedt UVVU om at overveje sin praksis på området. Derfor oversendte ombudsmanden den nye sag til UVVU, så UVVU fik mulighed for at tage stilling til, hvilken betydning den tidligere udtalelse havde for sagen.

Selvom ombudsmanden godt kan behandle en sag, kan han vælge at sende den videre til den involverede myndighed, f.eks. hvis han vurderer, at borgerens problem vil kunne løses hurtigere ad den vej.

Når en privat fællesvej skal sættes i stand, fordeler kommunen udgifterne mellem beboerne på vejen. Et ægtepar var imidlertid utilfreds med kommunens fordeling af udgifterne, og parret klagede til ombudsmanden. Kommunen havde fulgt kriterierne i vejbidragsloven. Ombudsmanden mente derfor ikke, at han kunne kritisere kommunens fordeling af udgifter. Da ombudsmanden ikke kunne hjælpe ægteparret med fordelingen af udgifterne, og da dette var helt centralt i klagen, besluttede ombudsmanden ikke at forfølge ægteparrets øvrige klagepunkter.

Hvis ombudsmanden ikke kan hjælpe med en klages hovedspørgsmål, vælger ombudsmanden ofte også at afvise de øvrige klagepunkter.



Er Svaneke Havn en erhvervshavn eller ej? Det blev det centrale spørgsmål i en klagesag. Kystdirektoratet mente, at det var den, og havde derfor givet tilladelse til, at der blev anlagt en ny dækmole. En mand, som klagede til ombudsmanden, mente derimod, at havnen ikke kunne betragtes som en erhvervshavn, og at dækmolen derfor ikke var lovlig. Da ombudsmanden undersøgte sagen, fremgik det, at Bornholms Regionskommune havde klassificeret havnen som en mindre erhvervshavn. Derfor erklærede ombudsmanden sig enig med Kystdirektoratet og kunne altså ikke hjælpe manden.

Hvis ombudsmanden konstaterer, at en myndigheds behandling af en sag er tilfredsstillende, herunder at myndigheden har lagt vægt på de relevante omstændigheder, vil han typisk meddele klager, at han ikke kan vurdere og afveje forholdene i sagen på en anden og bedre måde end myndigheden.



En styrelse gav – med visse undtagelser – en mand aktindsigt i de oplysninger og dokumenter, der var journaliseret på en sag. Senere viste det sig, at styrelsen havde yderligere ca. 1.500 e-mails om sagen, der ikke var journaliseret.

Sagen fik ombudsmanden til at spørge styrelsen, hvilke akter der efter styrelsens opfattelse skulle gives indsigt i. Styrelsen var enig med ombudsmanden i, at retten til aktindsigt ikke er afgrænset af, hvilke dokumenter der er journaliseret på sagen. Styrelsen var også enig i, at e-mails – afhængigt af indholdet – kan være "dokumenter", som der skal gives aktindsigt i. Det var imidlertid styrelsens opfattelse, at de ca. 1.500 e-mails havde en sådan formløs og uformel karakter, at de ikke var "dokumenter" i offentlighedslovens forstand. Styrelsen valgte dog alligevel at give manden aktindsigt i e-mailene.

Da der således var enighed om reglerne i den konkrete sag, og da manden havde fået aktindsigt i e-mailene, foretog ombudsmanden sig ikke mere i sagen.

Ombudsmanden udtrykte dog undren over, at stort set ingen af de ca. 1.500 e-mails skulle være dokumenter i offentlighedslovens forstand. Ud fra styrelsens beskrivelse forekom det således sandsynligt, at en del af disse e-mails kunne være af væsentlig betydning for sagen – og dermed at betragte som dokumenter.

Ombudsmanden kan vælge at lukke en sag, uden at der bliver skrevet en egentlig ombudsmands-udtalelse. Det kan f.eks. ske, hvis myndighedens svar til ombudsmanden viser, at ombudsmanden og myndigheden er enige, eller hvis problemet i mellemtiden er blevet løst.





BILAG A. BUDGET 2012

Lønudgifter	
Egentlig løn	43.417.000
Studentermedhjælpere	262.000
Særlige feriefridage	22.000
Overarbejde	287.000
Pensionskassebidrag	3.253.000
Tjenestemandspensionsbidrag	1.072.000
ATP-bidrag	113.000
Refusion for barselsorlov m.m.	- 499.000
Lønudgifter i alt	47.927.000

Driftsudgifter	
Tilskud fra Udenrigsministeriet	- 900.000
Husleje	4.121.000
Leasing af kopimaskiner	254.000
Administrationens tjenesterejser	403.000
Repræsentation, bespisning mv.	171.000
Personalevefærd	110.000
Telefontilskud	7.000
Tilskud til spiseordning	227.000
It, centralt udstyr, netværk, programmel	1.249.000
It, klientudstyr	1.069.000
It, konsulentbistand	254.000
Decentral efteruddannelse	811.000
Oversættelser	390.000
Trykning af publikationer mv.	321.000
Diverse tjenesteydelser	900.000
Kontorartikler	796.000
Møbler og andet inventar	671.000
Bøger og bladhold mv.	1.137.000
Rengøring, vask og renovation	202.000
Husbetjentbeklædning	7.000
Driftsudgifter i alt	12.200.000

Pensionsudgifter til tjenestemænd	
Bidrag til tjenestemandspension	- 1.000.000
Pensioner til fhv. tjenestemænd	400.000
Pensionsudgifter til tjenestemænd i alt	- 600.000
BUDGET I ALT	59.527.000

BILAG B. OVERSIGT OVER DE UDTAGNE SAGER MV.

SAGER AF ALMINDELIG INTERESSE OPTAGET I FOLKETINGETS OMBUDSMANDS BERETNING FOR 2012

Sager, der bliver udtaget til ombudsmandens årlige beretninger, bliver løbende lagt på ombudsmandens hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, og i ombudsmandens database i Retsinformation (www.retsinfo.dk).

Nedenfor er en samlet oversigt over de sager af almindelig interesse, som er optaget i ombudsmandens beretning for 2012. I afsnittet om beretningen på ombudsmandens hjemmeside findes en tilsvarende oversigt, hvor de enkelte titler fungerer som hyperlinks til de pågældende sager. Alternativt kan sagerne søges frem enkeltvis ved hjælp af søgefunktionen på forsiden af hjemmesiden.

a. Beskæftigelsesministeriet

Ingen sager fra Beskæftigelsesministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

b. Erhvervs- og Vækstministeriet

Ingen sager fra Erhvervs- og Vækstministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

c. Finansministeriet

Ingen sager fra Finansministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

d. Forsvarsministeriet

Ingen sager fra Forsvarsministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

e. Justitsministeriet

2012-2

Anmodning om aktindsigt i sag om udlevering til udenlandsk myndighed skal ikke afgøres efter forvaltningslovens eller offentlighedslovens regler om aktindsigt, men efter retsplejelovens regler.

2012-3

Udlændingemyndighederne skal give ansøgere direkte, individuel besked om modtagelse af ansøgning og sagsbehandlingstid, herunder forsinkelser. Generel information på hjemmeside kan ikke træde i stedet. Spørgsmål om notatpligt om telefoniske rykkere.

2012-13

Tvivlsomt, om mundtligt tavhedspålæg kunne anses for gyldigt.

f. Klima-, Energi- og Bygningsministeriet

Ingen sager fra Klima-, Energi- og Bygningsministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

g. Kulturministeriet

2012-18

En forfatter fik afslag på et arbejdslegat. Det fremgik ikke, hvilke kriterier der var lagt til grund. Efter at myndigheden havde forklaret dette nærmere for ombudsmanden, kunne ombudsmanden ikke kritisere afgørelsens indhold, men han kritiserede begrundelsen.

2012-23

På baggrund af en konkret sag udtalte ombudsmanden sig generelt om forståelsen af bestemmelsen i § 86, stk. 1, i radio- og fjernsynsloven, hvorefter visse sager og dokumenter er undtaget fra offentlighedsloven.

2012-26

Efter at en ansat havde skrevet et debatindlæg i pressen, indkaldte ledelsen hende til en samtale om hendes loyalitet. Det var i strid med reglerne om offentligt ansattes ytringsfrihed.

h. Miljøministeriet

Ingen sager fra Miljøministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

i. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter

Ingen sager fra Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

j. Ministeriet for Børn og Undervisning

2012-9

En elev på erhvervsuddannelsernes grundforløb kunne ikke udelukkes fra undervisningen, fordi skolen ikke mente, at der var udsigt til, at eleven ville bestå.

k. Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

2012-5

Selvbetjeningssystemerne minSU og mitUddannelseskort giver ikke mulighed for partsrepræsentation. De uddannelsessøgende har derfor krav på vejledning om, at de kan blive undtaget fra elektronisk kommunikation, hvis de vil bruge partsrepræsentant.

2012-14

Ikke tilstrækkelig hjemmel til regler i SU-bekendtgørelsen, hvorefter udlandsstipendier kunne anvises i en væsentligt lavere kurs end kursen på betalingsdagen.

2012-22

Ansættelse i flere tidsbegrænsede ansættelsesforhold og forlængelse heraf var ikke i strid med reglerne om tidsbegrænset ansættelse.

l. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Ingen sager fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

m. Ministeriet for Ligestilling og Kirke

Ingen sager fra Ministeriet for Ligestilling og Kirkes sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

n. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

2012-10

Ombudsmanden rejste en sag om fødeafdelingens fornødne omsorg for børn, der er født efter en sen abort, og om sundhedsmyndighedernes tilsyn med afdelingernes udarbejdelse af lokale instrukser.

2012-21

Ombudsmanden anså oplysninger om forekomst af en stafylokokbakterie hos kongresdeltagere for miljøoplysninger. Prøveresultater med angivelse af navn mv. kunne undtages fra aktindsigt, men oplysninger kunne ikke undtages af hensyn til myndighedernes forretningsmæssige interesser.

o. Skatteministeriet

2012-6

Regler om, hvilke dokumenter på Skatteministeriets område der kan udstedes uden underskrift, skal fastsættes i bekendtgørelsesform og kundgøres i Lovtidende.

2012-12

Tilbagekaldelse af et bindende svar er en afgørelse.

p. Social- og Integrationsministeriet

2012-4

Arbejdsskadestyrelsen journaliserede en klage fra en borger (A) på en anden borgers (B) sag. Fejlen førte til, at oplysninger om A blev udleveret til B, at klagen blev behandlet på B's sag, og at A's sag ikke blev behandlet før et år efter.

2012-7

Ombudsmanden og Social- og Integrationsministeriet var enige om, at ministeriet ikke uden udtrykkelig lovhjemmel kunne fastsætte retligt bindende retningslinjer for de kommunale lægekonsulenters arbejdsopgaver.

2012-8

En sag om tilbagebetaling af sociale ydelser, fordi borgeren mentes at være i "et ægteskabslignende forhold", var utilstrækkeligt oplyst. Ombudsmanden udtalte sig også om betydningen af tvangsindgrebslovens § 10 og om afholdelse af møder med borgeren.

2012-17

Ankestyrelsens begrundelse for et afslag på behandling med kunstig befrugtning burde have indeholdt en nærmere angivelse af de hovedhensyn, som var indgået i styrelsens afvejning, og som havde været bestemmende for afgørelsen.

2012-20

Ankestyrelsen havde ikke godtgjort, at et påvist erhvervsevnetab ikke var en følge af en anerkendt arbejdsskade. Generelle bemærkninger om opgørelse af erhvervsevnetab.

q. Statsministeriet**2012-13**

Tvivlsomt, om mundtligt tavhedspålæg kunne anses for gyldigt.

2012-24

Afslag på aktindsigt begrundet med hensynet til den interne politiske beslutningsproces for næsten 10 år siden.

r. Transportministeriet

Ingen sager fra Transportministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

s. Udenrigsministeriet**2012-16**

Ikke aktindsigt hos Udenrigsministeriet i korrespondance mellem det danske kongehus og den danske ambassade i Riyadh om dronningens tildeling af storkorset til kongen af Bahrain.

t. Økonomi- og Indenrigsministeriet

Ingen sager fra Økonomi- og Indenrigsministeriets sagsområde er optaget i beretningen for 2012.

u. Kommunale og regionale myndigheder**2012-1**

Folkeskoler kan ikke nægte at udlevere nye skolebøger til elever, der ikke har afleveret deres gamle skolebøger. Erstatning for bortkomne skolebøger afgøres efter dansk rets almindelige regler om erstatning uden for kontrakt.

2012-11

En kommune kunne kun kræve gebyr efter offentlighedslovens regler ved aktindsigt i ejendoms-skattebillet.

2012-15

En kommunal musikskoles overdragelse af MGK-undervisning (Musikalsk Grundkursus) til en anden kommunal musikskole var ikke omfattet af virksomhedsoverdragelsesloven.

2012-19

Afgrænsningen mellem kommuners og børn og unge-udvalgs kompetence til at træffe afgørelse i sager om samvær med børn anbragt uden for hjemmet.

2012-25

Regionsrådsformands opfordring i avisartikel til internt samarbejde krænkede ikke medarbejders ytringsfrihed.

2012-27

Ombudsmanden kritiserede en række fejl begået af en kommune og et beskæftigelsesankenævn i en sag om omberegning af en kvindes kontanthjælp til sygedagpenge. Ombudsmanden kritiserede bl.a., at kvinden ikke modtog en opgørelse over omberegningen.

EGEN DRIFT-PROJEKTER

Egen drift-projekter er generelle undersøgelser, hvor ombudsmanden gennemgår et antal konkrete enkeltsager af samme type fra typisk en myndighed for at afdække eventuelle gennemgående eller enkeltstående mangler eller fejl.

Den afsluttende rapport offentliggøres på Folketingets Ombudsmands hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, og i ombudsmandens database i Retsinformation (www.retsinfo.dk). Rapporten medtages desuden i sagsoversigten i den trykte beretning for det år, hvor projektet afsluttes, og i den tilsvarende oversigt i afsnittet om beretningen på ombudsmandens hjemmeside.

Der blev ikke afsluttet nogen egen drift-projekter i 2012.

INSPEKTIONSSAGER¹ OPTAGET I FOLKETINGETS OMBUDSMANDS BERETNING FOR 2012

Rapporter om og opfølgninger på ombudsmandens inspektioner foretaget indtil den 1. november 2012 bliver løbende lagt på ombudsmandens hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, og i ombudsmandens database i Retsinformation (www.retsinfo.dk). Efter omstrukturering af afdelingen pr. 1. november 2012 er det besluttet ikke længere at lægge resultatet af alle tilsynssager på ombudsmandens hjemmeside.

Nedenstående inspektionsrapporter fra 2012 er optaget i Folketingets Ombudsmands beretning for 2012. En tilsvarende oversigt findes i afsnittet om beretningen på ombudsmandens hjemmeside, hvor de enkelte titler fungerer som hyperlinks til de pågældende rapporter. Alternativt kan rapporterne søges frem enkeltvis ved hjælp af søgefunktionen på forsiden af hjemmesiden.

A. Inspektion af Anstalten for domfældte i Sisimiut den 3. juni 2011

A.1. Opfølgning (afsluttende)

B. Inspektion af Blegdamsvejens Fængsel den 15. december 2011

1 Fra den 1. november 2012 benævnt *tilsynssager*. På disse sider anvendes betegnelserne *inspektion*, *inspektionssag* og *inspektionsrapport*, da alle de pågældende inspektioner er foretaget inden den 1. november 2012.

- C. Inspektion af de sikrede afdelinger i Specialinstitutionen Sølager den 25. oktober 2011
- D. Inspektion af Psykiatrisk Center Ballerup den 8. oktober 2010
- E. Inspektion af botilbuddet Lindegården den 27. oktober 2011

SUPPLERENDE OPLYSNINGER OM TIDLIGERE INSPEKTIONER

Inspektion af grønlænderafdelingen i Anstalten ved Herstedvester den 11. januar 2011 (FOB 2011 (A)): opfølgning (afsluttende)

Inspektion af Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center i Region Midtjylland den 16. og 17. juni 2010 (FOB 2011 (C)): opfølgning (afsluttende)

Inspektion af handicaptilgængeligheden i forbindelse med en togrejse fra Vordingborg til Kalundborg via Roskilde den 17. maj 2011 (FOB 2011 (F)): opfølgning (afsluttende)

Inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille den 10.-12. november 2008 (FOB 2010 (A)): opfølgning nr. 3 (afsluttende brev)

Inspektion af Psykiatrisk Center København, Afdeling O, den 16. og 17. marts 2009 (FOB 2010 (C)): opfølgning (afsluttende)

Inspektion af Juvelhuset den 12. oktober 2010 (FOB 2010 (D)): opfølgning nr. 2 og 3 (afsluttende brev)

Inspektion af Retspsykiatrisk Center Glostrup den 22. november 2007 (FOB 2009 (B)): opfølgning nr. 2

Inspektion af Statens Museum for Kunst (handicaptilgængelighed) den 1. oktober 2009 (FOB 2009 (E)): opfølgning nr. 2 (afsluttende)

FOLKETINGETS OMBUDSMANDS ARBEJDE I 2012 MED LIGEBEHANDLING AF MENNESKER MED HANDICAP

Ombudsmandens redegørelse om ligebehandling af mennesker med handicap findes på ombudsmandens hjemmeside, www.ombudsmanden.dk, under Publikationer.





Folketingets Ombudsmand

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk